

TABAKAS

30 AUGINIMAS IR

PARENGIMAS

L 3661

2.5 R
A ~~27~~
276

~~La 8736~~

TABAKAS

JO AUGINIMAS IR PARENGIMAS

Reikalingiausios žinios, kaip pačiam namie užsiauginti ir pasigaminti malonaus skonio tabako ir pasidirbti cigarų

Sekdamas inž. S. Sovinskiu, J. Šneideriu, H. Gagneru ir kit. parašė ir išleido
A. MITKUS

2.5 R

Lietuvos TSR
VALSTYBINĖ
BIBLIOTEKA

~~14634~~

Marijampolė — — — — — 1936 m.

K 633.71
Ta-02

A 629

T U R I N Y S

Tabakas

1.	Pratartis	3
2.	Tabako istorija	5
3.	Tabako rūšys	9
4.	Žemės parengimas	11
5.	Daigų auginimas	13
6.	Tabako auginimas	17
7.	Sėklų nokinimas	19
8.	Tabako kenkėjai	21
9.	Tabako derliaus nuėmimas ir džiovinim.	22
10.	Tabako fermentavimas	28
11.	Beicavimas	33

Cigarai

12.	Priemonės	35
13.	Cigaro sudėtis ir tabako parengimas ..	39
14.	Dengiamojo lapelio gyslelių pašalinimas	40
15.	Cigaro indėlio parengimas	41
16.	Presuojamasis popierius	42
17.	Cigaro kuodelio sudarymas	42
18.	Cigaro parengimas	48
19.	Cigarų presavimas	55

Istatymai

20.	Vietinio lapinio tabako parūpinimas ta- bako fabrikams	59
21.	Tabako auginimas savo reikalams	62
22.	Tabakui auginti taisyklės	63
23.	Baudžiamieji nuostatai	68

Marijampolės Petro Kriaučiūno
viešoji biblioteka (Vilniaus g. 20)

Informacijos skyriaus Nr. 70

Invent. Nr. 12/3759

PRATARTIS

Tabako auginimas yra rimta ir pelninga ūkio šaka, kaip ir visos kitos, nes vidaus rinkoje geresnės rūšies tabako reikalavimas yra gana didelis: kiekvienais metais už įsivežamąjį iš užsienio tabaką sumokame apie 15 mil. litų. Tiesa, mūsų klimato sąlygose gal ir nebūtų galima išsiauginti aukščiausios rūšies tabako, bet vidutinės rūšies, parinkę geresnes ir galinčias mūsų klimato sąlygose augti tabako veisles, taikydami geresnes vietos sąlygas ir turėdami apie tabako auginimą bei jo apdirbimą šiek tiek žinių ir praktikos, galėtume išsiauginti pakankamai; toks tabakas nors ir dalimi galėtų visiškai pakeisti užsieninį. Tuomet tabako augintojai turėtų nemaža pelno, ir būtų sutaupyta savo krašte kelias milijonų litų pinigų.

Tabako ūkis kiek skiriasi nuo kitų ūkio šakų, nes tabakas turi daugiau reikalavimų, ypačiai geresnės rūšies tabako veislės, būtent: jam reikia atatinkamo (kalkinio) dirvožemio, gero žemės išdirbimo ir tinkamo jos įtrešimo, augant ypatingai geros priežiūros ir, pagaliau, žinojimo bei mokėjimo, kaip tabaką fabrikams, o taip pat ir savo reikalams tinkamai parengti. Be to, didesnei tabako plantacijai dar būtinai reikalinga

ir atitinkama aplinkuma: kad tabakas gautų kuo daugiausia saulės ir būtų apsaugotas nuo rytų, šiaurės ir vakarų šaltų ir stiprių vėjų. Be šitų sąlygų platesnis tabako ūkis neįmanomas. Tačiau tokių vietų Lietuvoje yra pakankamai, ir tokių rajonų gyventojai galėtų verstis tabako ūkiu ir, kaip sakyta, iš jo turėti neblogą pelną. Auginant tabaką tik savo reikalams, ne parduoti, minėtosios sąlygos nėra būtinos, nes mažam tabako kiekiui pasodinti savo ūkyje tinkamą vietą visuomet galima surasti.

Atsižvelgiant į vietos bei dirvožemio sąlygas, šioje knygelėje rekomenduojamų ne vietinio tabako veislių iš karto daug sodinti nepatartina. Pirmiausia reikia išmėginti mažesniais kiekiais auginant, ir jei pasirodytų, kad dirvožemis ir visos kitos sąlygos tinka, mėginamasis tabakas gerai užauga ir lengvai duodasi apdirbamas, tuomet jau galima apsodinti ir didesnę žemės plotą — įkurti plantaciją. Laikant tabako plantaciją, patariama auginti vieną kurią nors tabako rūšį, o ne kelias iš karto. Tuomet ir tabakas išeis geresnis, ir bus lengviau jį apdirbti.

Tikiu, kad šis, nors ir trumpas, vadovėlis tabako augintojams nemažai padės, nes čia jie ras visas tas žinias, kurios būtinai reikalingos taip tabaką auginant, tiek ir jį parengiant rūkymui.

Rašant šį vadovėlį, ypač reikiant naudotis kitų kalbų literatūra, daug padėjo mokytojas p. P. Blynovas, kuriam už rūpestingą pagalbą tariau širdingą ačiū.

Leidėjas

TABAKO ISTORIJA

Tabakas yra Amerikos augalas, kurį Kristupo Kolumbo kelionės bendrininkas, vienuolis Petras Pane, 1496 m. atvežė į Europą. Jis pasakoja, kad San Domingo (Haiti saloje, ties vidurine Amerika) gyventojai čiabuviai susukdavo kažkokius augalus į kukurūzo lapus ir juos uždegę rūkydavo, dūmai gindavo juos nuo moskitų. Tokiam pat tikslui tas augalas buvo atgabentas ir į Ispaniją.

Iš pradžių parvežtas į Europą tabakas dažniausiai buvo sodinamas kaip dekoratyvinis augalas. 1560 m. prancūzų pasiuntinys Ispanijai Jean Nicot'as tą augalą labai rūpestingai augino ir tyrinėjo jo gydomąsias savybes. Vėliau jis nusiuntė tabako sėklų karalienei Kotrynai de Mediči, Henriko II žmonai, aprašydamas jo augimą ir priežiūrą. Todėl jo garbei šis augalas botanikoje dabar ir vadinamas Nicotiana.

Iš pradžių tabaką vartodavo gydymo reikams, bet drauge dėl įvairių priežasčių žmonės po truputį įprato jį ir rūkyti. Labiausiai tabako rūkymas išplito Europoje per trisdešimties metų karą (1618-1648). Tada tabako rūkymui karo vadai per daug nesipriešindavo, tikėdamiesi tuo sumažinsią tarp kareivių nesantaiką bei peštynes.

Vėliau anglų jūrininkai išmokė rūkyti Turkijos gyventojus ir kitas pajūrio tautas.

Apskritai žmonės į naujus dalykus žiūri skeptiškai, abejingai, tad jau nėra reikalo kalbėti, kaip tais laikais žiūrės į rūkymą. Dvasiškoji vyriausybė uždraudė rūkyti, įžiūrėdama rūkyme raganavimą. Valstybių vyriausybės taip pat smarkiai baudavo rūkytojus: nupiaudavo liežuvių, kardavo ir t. t.

Bet nepaisant tokių smarkių bausmių, Nicotiana ilgainiui tiek visame pasaulyje įsigalėjo, taip giliai įleido šaknis, jog net visame žemės rutuly gavo privilegijuotai garbingą pilietybę, lyg dabartiniu laiku nuo jo visiškai atsikratyti nebūtų galima.

Lietuvoje pradėta rūkyti maždaug, nuo 1650 metų.

Iš pradžių pradėjo rūkyti tiktai didikai, bet vėliau po truputį, didikus pamėgdžiodama, pasiekė ir liaudis.

Nors Lietuvoje rūkymas taip pat buvo persekiojamas, bet, nepaisant nei persekiojimų, nei visapusiškos jo žalos, iki šių dienų jau tiek jis išplito, jog ne tik visi vyrai, be mažų išimčių, rūko, bet ir moterų tarpe, kad ir nežymiai, jis pradeda įsigalėti.

Kiek pas mus, Lietuvoje, per metus surūkoma tabako, tikslų statistikos davinių nėra, nes kaime savo reikalams auginamo tabako jokios registracijos nebuvo.

Iš žemiau duodamų statistikos davinių matyti, kiek vietos fabrikuose, tik iš užsieninio tabako, buvo padirbta tabako gaminių ir sumokėta valstybės išdui akcizo per 10 metų.

Metai	Fabrikų skaic.	P a g a m i n t a				Suvartota gamybai tabako 1000 kg.	Sumokėta akcizo 1000 litų
		tabako 1000 kg.	papirosų	cigarečių	cigarų		
1 0 0 0 š t u k ų							
1925, I-12	12	342,7	545592,2	48444,8	1296,5	773,1	9962,3
1926 „ „	11	537,7	533240,5	40256,5	1284,1	874,8	11086,0
1927 „ „	12	483,9	566475,8	36874,1	1151,3	915,6	11397,7
1928 „ „	12	594,1	642637,2	31624,5	1369,9	1073,9	12686,7
1929 „ „	13	712,4	613819,9	32117,5	1385,5	1155,1	13863,3
1930 „ „	12	516,9	533019,7	30278,9	1554,3	914,1	11992,0
1931 „ „	13	554,7	578353,5	34662,0	1729,4	983,1	12870,1
1932 „ „	10	488,2	509568,7	31262,5	1744,8	866,7	11463,7
1933 „ „	10	414,3	464958,7	27644,9	1789,3	762,9	10101,7
1934 „ „	9	353,5	448592,9	25223,0	1273,0	696,9	9226,5

Taigi, vietos fabrikuose per metus, bendrai imant, suvartojama tabako gamybai apie 902 tonas užsienio tabako, už kurį sumokama valstybės išdui akcizo mokesčio apie 11,5 milijonų litų. Fabrių amortizacijai, darbininkams bei administracijai atlyginti ir, visų svarbiausia, fabrių savininkams bei sindikatui, kurie menku pelnu nepasitenkina ir menkos tabako rūšies gaminiams stengiasi palaikyti kuo aukščiausias kainas, visiems tiems tikslams iš rūkytojų išrenkama, reikia spėti mažiausia apie 10 mil. litų. Be to, neoficialiomis, bet patikimomis žiniomis, kasmet už įvežamąjį iš užsienio tabaką sumokama apie 13 mil. litų, nors visas įvežtasis tabakas per metus ir nėra perdirbamas. Vadinasi, vietos fabrikuose perdirbto tabako gaminių kiekvienais metais rūkytojai suvartoja maždaug už 34,5 mil. litų.

Tas 902 tonas tabako, maždaug už 34,5 mil. litų, daugiausia suvartoja miestiečiai, kurių, imant su geru kaupu, galima skaityti iki 20% visų Lietuvos gyventojų. Kiti 80% rūko, be mažų išimčių, tiktai naminį tabaką, kurio per metus, imant proporcingai, suvartojama apie 3608 tonos. Skaitnt bent po 3 litus kilogramą, išėitų už jį apie 11 mil. litų. Taigi, galima drąsiai tvirtinti, kad iš viso Lietuvoje kiekvienais metais surūkoma apie 4610 tonų tabako už 45,5 mil. litų.

TABAKO RŪŠYS

Tabakas (*Nicotiana*) yra nuodingas augalas. Jis priklauso prie bulviečių šeimynos. Tabako šeimynai priklauso apie 60 tabako rūšių, kurios beveik visos yra vartojamos rūkyti. Tik kelios tabako rūšys yra auginamos kaip papuošiamieji augalai: tabako gėlė, petunė. Jie visi yra vienamečiai augalai, kurių tėvynė — Amerika. Kelios tabako rūšys randamos Australijoje ir pietų Azijoje.

Tabakas užauga nuo 50 cm iki 2 m 50 cm aukščio; turi didelius apskritus lapus. Sėklos yra rudos spalvos. Vienoje galvutėje esti iki kelių tūkstančių sėklų. Tabakas labai greit ir lengvai kryžiuojasi (išsigimsta), todėl labai daug yra jo rūšių ir atmainų.

Svarbesnės tabako rūšys yra šios: didžialapis papirosinis tabakas (*Nicotiana macrophylla*), paprastasis, arba virginiškasis, cigarinis tabakas (*Nicotiana tabakum*), ūkininkiškasis, arba žibutės, pypkinis tabakas (*Nicotiana rustica*).

Papirosiniam tabakui priklauso šios tabako rūšys: Makedoniškasis, Samsono, Besarabiškasis, Salonikų, Persiškasis, Turkiškasis, Trapezundiškasis.

Makedoniškasis tabakas užauga 1,50 — 2,00 m aukščio. Yra vidutinio stiprumo. Derlius vidutinis: 400 kg. iš hektaro.

Samsono tabakas užauga net iki 3 m. aukščio. Vienas stiebas duoda 40—70 lapų derliaus. Yra labai stiprus.

Persiškasis ir Besarabiškasis tabakas yra silpnas. Derlius nedidelis. Užauga tik iš Azijoje išaugintų sėklų; iš kitų jis išsigimsta, ir sėklos mūsų klimato negali gerai subręsti.

Turkiškasis, Trapezundiškasis ir Salonikų tabakas pasižymi geru derliumi, yra vidutinio stiprumo ir lengvai duodasi fermentuojamas.

Cigarinis tabakas turi pailgus lapus. Lapo koteliai yra iki pat stiebo apaugę, gyslos storos ir išsišokusios. Žydi vėlai. Žiedai yra raudoni, rausvi. Mėgsta įvairią žemę ir lietingas vasaras. Rūšimis jis skirstomas atsižvelgiant į lapų formą: pailgalapius, plačialapius ir trumpalapius. Jų yra keletas atmainų.

Pypkinis tabakas yra geltonais žiedais, pūkuotu stiebu, banguotais lapais. Yra keletas atmainų. Žydi anksti. Žiedai yra ant trumpų kotelų. Užauga 60 cm — 1 m aukščio. Jis, turbūt, yra kilęs iš Azijos, ir todėl yra vadinamas dar Sirijos tabaku. Duoda žemos rūšies tabaką. Fermentuojant galima tik dalimi jį pagerinti.

Dažniausiai pas mus dabar auginamas tabakas geltonais žiedais ir tamsiais lapais, vadinamoji machorka, o aukštesniu stiebu ir šviesesniais lapais — multanas. Nors šios dvi tabako rūšys yra menkos, bet pas mus auga gerai ir duoda neblogą derlių. Tik dėl žemos rūšies ir „išsigimimo“ jis fermentuotis nesiduoda, ir iš jo pagaminti kvapnų ir malonaus aromato tabaką visiškai neįmanoma. Todėl jis vietos fabrikuose geresnės tabako rūšies gamybai netinka, ir jį parduoti, nors ir žema kaina, labai sunku.

Pas mus galėtų gerai augti šios tabako rūšys:

Suchumo, Salonikų, Besarabiškasis, Trapezundiškasis, Bakūnas Joudasis, arba Arbazantas. Ypač rekomenduotinos paskutinės dvi rūšys; t. y. Trapezundiškasis ir Bakūnas Juodasis. Šios abi rūšys duoda neblogą derlių. Trapezundiškasis yra kvapnesnis ir laikomas I-os rūšies, o Bakūnas Joudasis — II-os. Vienas ir antras gerai fermentuojasi ir išsina neblogas tabakas. Galima mėginti auginti ir kitas tabako rūšis, jų tarpe ir cigarinį, vadinamą Havana, tik, žinoma, reikia geros priežiūros.

ŽEMĖS PARENGIMAS

Sakoma, kur auga vynuogės, ten gerai auga ir tabakas. Atrodytų, kad pas mus negalima sodinti tabako, nes vynuogės mūsų krašte menkai teauga. Praktika gi parodė, kad pas mus ne tik paprastą, bet ir geresnių rūšių tabaką galima išauginti. Žinoma, tik reikia turėti šiek tiek patyrimo ir nesigailėti priežiūros.

Tabakui auginti reikia parinkti šiltą vietą toliau nuo kelio, užvėjoje (kad būtų apsaugota nuo įvairių dulkių ir stiprių šaltų vėjų) ir įsaulyje. Stiprūs ir šalti vėjai ne tik dažnai nušaldo tabaką, bet ir nulaužo jo lapus.

Tabakas mėgsta gerai išdirbtą žemę, turinčią gausiai puvenų ir kalkių. Labai nemėgsta sunkios, šaltos, drėgnos molio žemės, taip pat nemėgsta perdaug šlapio juodžemio ir durpinės dirvos. Geriausiai jam tinka lengvos smėlio dirvos su juodžemiu. Drėgnose vietose augdamas,

nors ir atrodo tarpus ir duoda storus lapus, bet tinkamai nesubręsta, ir tokį išdirbant negalima gauti reikiamos tabako rūšies nei norimo skonio. Geresnės tabako rūšys daugiau mėgsta juodžemį.

Tabakas geriausiai auga po šakniavaisių ir varpinių augalų, nes jie sugeria tabakui kenksmingas chlorines druskas; po dobilų ir liucernos tabako sodinti nepatariama. Tabakas gali būti sodinamas dvejus trejus metus iš eilės toje pačioje vietoje. Pirmasis tabako derlius ištrauks visas tabakui kenksmingas druskas, o antrasis trečiasis derlius jau bus daug geresnis.

Norint išauginti gerą tabaką, reikia ne tik gerai išdirbti žemę, bet ir gerai įtręsti. Tręšimo atžvilgiu jis daug reikalauja. Tik nuo gero trąšų parinkimo ir įtręšimo pareis geras tabako derlius ir jo kokybė. Be paprasto galvijų mėšlo, jis dar reikalauja azoto, kalio ir kalkių trąšų. Tačiau kiekvienas tabako augintojas turi žinoti, kad tabakui žemę tręsti arklių, avių, ožkų ir kralikų mėšlu negalima, nes nuo tokio mėšlo tabakas gaunamas labai blogo skonio, dvokiąs.

Kad žemė tabakui būtų tinkamai parengta, jai išdirbti ir įtręsti reikia laikytis šių normų, pav., 100 kv. m (4 lysėms po 25 m ilgio): rudėnį reikia užvežti 12 centnerių supuvusio galvijų mėšlo ir jį tuojau plonai aparti. Kai mėšlas apipus, prieš šalčius reikia antrą kartą giliai suarti. Pavasarį, kai žemė jau yra išdžiūvusi, vėl suarti ir taip palikti kokias dvi savaites, kad susigulėtų ir apdžiūtų; po to — suakėti. Vėliau jau reikia berti azotinių trąšų: 4 kg tomamilčių, 4 kg sie-

ros rūkšties amoniako, 4 kg sieros rūkšties kali (48%) ir 10—15 kg kalkių. Vietoj kali druskos galima berti 8 kg paprastų medžio pelenų. Bars-
tant azotines trąšas, reikia pirmiau berti tas, ku-
rios ne taip greit tirpsta, o greičiau tirpstančias
trąšas — barstyti vėliau, prieš daigus sodinant.
Po kiekvieno barstymo žemę reikia apakėti. Prieš
sodinant daigus, dar sykį reikia išakėti, daryti
lyses, suvaluoti ir tuomet sodinti.

DAIGŲ AUGINIMAS

Tabako augintojai skirstomi į dvi grupes: mėgėjus ir plantatorius. Mėgėjai sodina savo rei-
kalams, plantatoriai — parduoti. Ir vieniems, ir
kitiems svarbu gauti gerą derlių, ypač mėgėjams,
nes jiems įstatymas leidžia tabaku apsodinti tik
tam tikrą žemės plotą.

Norint užsiauginti gerą tabaką, reikia turė-
ti šiltą inspektą, nes tabako sėklas reikia sėti la-
bai anksti, kovo mėnesio pradžioj. Augintojas
mėgėjas gali apsieiti ir be inspekto, pasinaudo-
damas kokia nors dėže. Dėžė turi būti žema ir
pridėta jau parengtos lengvos žemės ar kompos-
to. Žemę reikia suslėgti ir ant suslėgtos žemės
išbarstyti sėklas ir jas į žemę įspausti. Ant įs-
paustų sėklų patariama lengvai užberti žemių.

Sėklas galima sėti ir sudaigintas. Sudaigin-
ti galima taip: drungnam vandeny sudrėkintas
sėklas suberti į drėgną vilnonį skudurą ir laikyti
apie 15°C šilumoje, kol sėklos ims rodyti dygi-
mo žymes. Kai sėklos pradės dygti, galima sėti.

Prieš sėjant, žemę reikia palaistyti drungnu vandeniu. Pasėjus — visą dėželę uždengti stiklu, kad žemę apsaugotų nuo per greito išdžiūvimo. Kai iš sudygusių sėklų pradeda rodytis lapeliai, stiklą nuo dėžės reikia nuimti ir dėžę padėti į šviesią, apie 12°C šilumo vietą, nes tuomet diegai suauga žemi ir stiprūs. Kartais iš per tankiai susėtų sėklų diegai per daug ištysta į ilgį, būva labai silpni ir pūva. Tokiais atsitikimais diegus reikia retinti.

Keturioms po 25 m ilgio lysėms pakanka 400 diegų. Apskaičiuota, kad viename grame yra apie 10.000 sėklų. Sėklų daigumas — apie 40%; tad iš vieno gramo gausime apie 3-4000 diegų, kuriais galima apsodinti 10 arų (1000 kv. m) žemės ploto. Vienam gramui sėklų pasėti reikės užimti inspekto 3 kv. metrus.

Kai inspektas bus parengtas ir žemė įšils iki 12°C, galima sėklas sėti. Sėti reikia taip, kaip ir į dėžę: prieš sėjant žemę drungnu vandeniu palaistyti, užsėjus plonai apiberti žemėmis ir lengvai suvoluoti (suspausti). Geriausiai sėti eilutėmis, padarant mažus griovelius. Kol sėklos sudygsta, reikia dažnai laistyti. Kad laistant vanduo per daug nesuplaktų žemės ir nepasidarytų pluta, kuri vėliau trukdytų sėkloms dygti, reikia laistyti pro sietelį. Pasirodžius lapeliams, laistymą reikia sumažinti.

Dažnai laistomi daigai sudygsta per 8-14 dienų, suauga iki 6-8 lapelių per 4-5 savaites. Mažai laistomi daigai sudygsta per 4-6 savaites, o suauga iki 6-8 lapelių per 8-10 savaitių po sudygimo. Todėl ypač reikia kreipti dėmesį į dai-

gų laistymą ir jų priežiūrą, nes nuo to pareis daigų gerumas ir būsimo derliaus didumas.

Inspektą, kuriame auginami daigai, reikia dažnai vėdinti. Vėdinama, kai esti šiltos, gražios dienos, pakeliant vieną lango pusę; o kai esti labai šilta diena, galima net ir visai nukelti inspekto langą. Tuo būdu daigai daugiau užsi-grūdina ir, persodinti į parengtą lauką, esti daug atsparesni šalčiams ir kitoms oro atmainoms.

Daigams šiek tiek suaugus, reikia persodinti. Persodinti galima į atskiras dėžes ar inspektą. Persodinant diegai sodinami kas 5 cm. Kai daigų lapeliai sieksis, reikės dar kartą persodinti, tik jau kas 10 cm daigas nuo daigo (1 pav.).

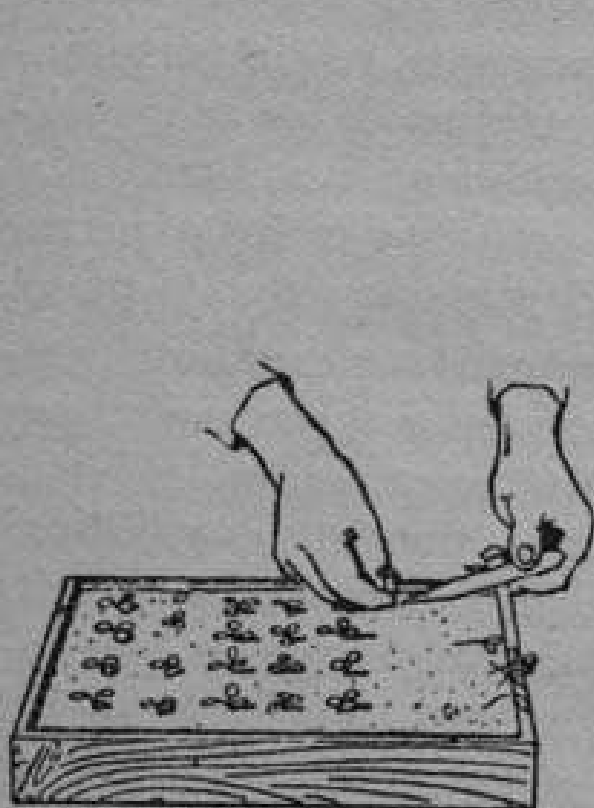
Turint laiko, daigus galima persodinti į popierinius maišelius ar puodelius. Kai daigai jau yra suaugę ir nakties šalnų nėra, galima su visomis žemėmis, kurios buvo puodelyje, galutinai persodinti į parengtą tabakui auginti dirvą. Taip persodinti daigai labai greitai prigyja ir gali toliau netrukdomi augti.

Kaip jau sakyta, daigai sodinami į lauką, kai jau nėra nakties šalnų. Žemė jau iki to laiko turi būti galutinai parengta: gerai išakėta, suskirtyta į lyses ir suvaluota. Sodinti reikia eilėmis daigą nuo daigo per 40-70 cm, pareinamai nuo tabako rūšies, o tarp eilių turi būti 50 cm tarpas.

Sodinant daigus, pirmiausia reikia parengtoje dirvoje sužymėti vietas, o tik paskiau sužymėtose vietose daryti atitinkamo didumo duobes ir sodinti.

Imant daigus iš inspekto ar daigyno, pirmiausia reikia juos aplaistyti vandeniu, kad prie raunamų daigų šaknų liktų kuo daugiausia žemės.

Sodinant reikia žiūrėti, kad daigai būtų pasodinti ne giliau kaip kad buvo inspekte ar daigyne. Aplink kiekvieną diegą reikia žemę šiek tiek prispausti, kad tarp šaknų neliktų tuščių

1 pav. Daigų persodinimas.

2 pav. Taisyklingas viršūnės nupiovimas.

vietų ir kad aplink daigą pasidarytų duobelė, kuri bus reikalinga laistymui. Pasodinus daigus reikia tuoj palaistyti. Kad daigai per daug nenuvystų, jei esti karštas oras, galima apdangstyti šakomis, o sumažinti drėgmės garavimui, reikia aplink kiekvieną daigą apdėti drėgnomis samanomis. Po 8 dienų reikia daigus peržiūrėti.

Kad tabako derlius būtų vienodesnis, tai nepri-
gijusių daigų vietoje reikia pasodinti kitus.

Kai daigai esti jau prigiję, reikia purentuvu,
kauptuku ar kitu kuo žemę supurenti, tik reikia
saugoti, kad nebūtų sužeisti daigai bei jų lapai.
Po kokių trijų savaitžių laiko vėl reikia purenti
žemę ir padaryti aplink daigą pylimėlį.

Jeigu diegai yra silpni, galima juos palais-
tyti tam tikru skiediniu, kuris padaroma taip:
pilami į statinę 8 kibirai vandens ir įdedama $\frac{1}{10}$
kibiro vištų ar galvijų mėšlo, viskas sumaišoma
ir taip dvi dienas palaikoma,—iki parūgsta. Tuo
skiediniu silpnieji daigai ir laistomi. Daugiau
kaip tris kartus laistyti negalima, nes daigai gali
per daug prisitraukti azoto, nuo ko tabakas blo-
gai dega, neturi gražios spalvos ir kvapnaus
skonio.

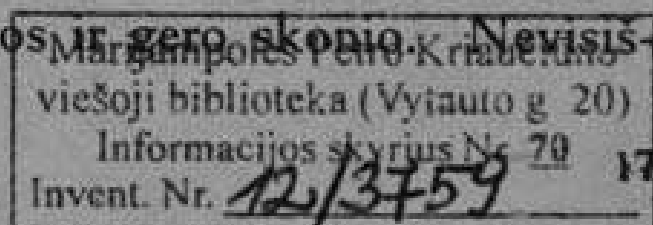
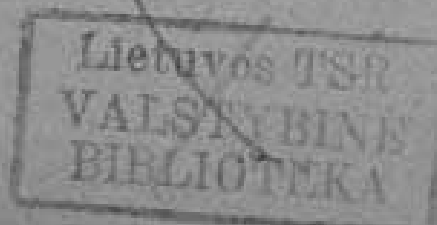
Tabako kaupiti kaip kad kaupiami šaknia-
vaisiai, nereikia. Jis geriausiai auga, kai žemė
aplink jį puri.

Pačioje pradžioje jis auga lėtai, bet viduva-
sarij, kada oras esti troškus ir dažnai palyja šil-
tas lietus, jo augimas ypač suspartėja.

TABAKO AUGINIMAS

Norint gauti gero skonio ir gražios spalvos
tabaką, reikia jį ne tik laistyti, purenti žemę, bet
reikia žinoti, kaip ir kada jo žiedus nuskabyti.

Žiedus reikia skabyti vidudienį, visiškai su-
žydėjus. Tuomet fermentuotas tabakas bus auk-
sinės geltonos spalvos ir gero skonio. Nevisiš-

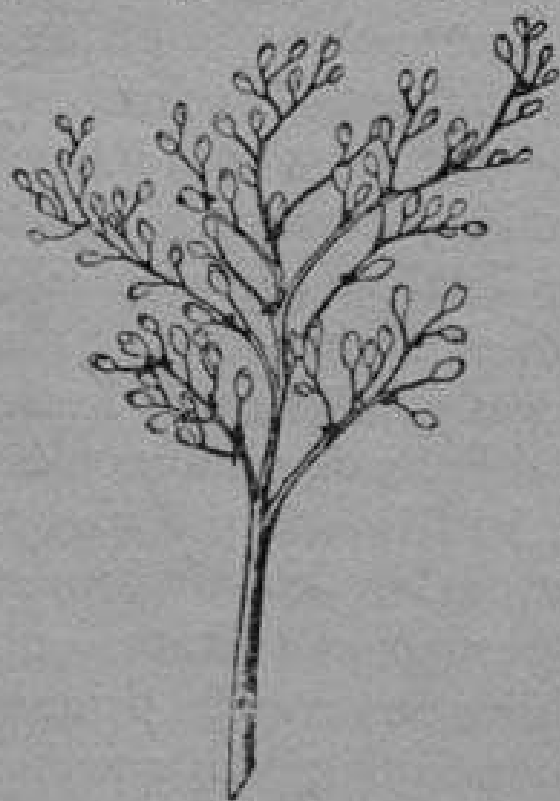
kai sužydėjusius ar tik žiedų pumpurus nuskabius, fermentuotas tabakas gauna gelsvai rusvą ar visiškai rudą spalvą. Žiedus skabyti dar ir dėl to labai reikia, kad žiedus nuskynus, lapai, gaudami daugiau maisto medžiagos, užauga daug didesni ir storesni. Žiedus nuskabius, tabakas pradeda leisti beveik kiekvienoje lapo pažastėlėje (viršutinėje pusėje) atžalas su žiedais, kurios augdamos reikalauja daug maisto medžiagų ir stelbia tabaką. Todėl, kai tik tokios atžalos pastebimos, nieko nelaukiant, reikia jas atsargiai ties pat išaugimo vieta nuskinti, nesužeidžiant tabako lapų ir stiebo.

Kai tabakas tinkamai suauga (1—1,5 m) tuomet, jo viršūnę reikia nupiauti (2 pav.). Viršūnė turi būti nupiauta tokiu aukštumu, kiek norima palikti, ant stiebo augti lapų. Kokį lapų skaičių reikia palikti, nustatyti negalima, nes vienai tabako rūšiai paliekama iki 70 lapų, kitai tik iki 30 ir mažiau. Be to, jeigu vasara esti šilta ir drėgna, užtenka tik viršūnę nupiauti, o lapus palikti visus. Bet jeigu vasara pasitaiko šalta, tai lapų skaičių reikia mažinti, nes jie visi nesuspėja tinkamai prinokti ir išeina blogos rūšies tabakas. Todėl tas reguliavimas paliekamas paties augintojo nuožiūrai. Viršūnę reikia nupiauti ne tik tam, kad sustotų naujų lapų augimas; tuo užkertamas kelias ir kenksmingoms medžiagoms traukti. Tinkamai nupiovus viršūnę, tabako derlių galima padidinti iki 25%.

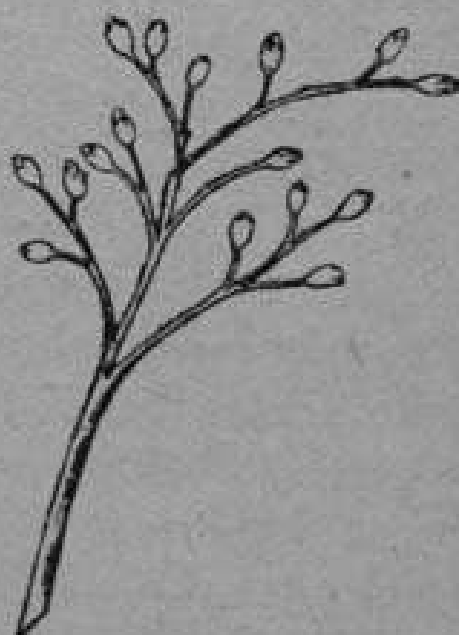
Nenuskabius tinkamai žiedų, nenurinkus blogų, sužeistų lapų ir nenupiovus viršūnės, gaudamas mažas derlius, ploni, nesultingi lapai, blogo skonio ir blogai degęs tabakas, o tokio tabako joks augintojas nenori turėti.

SĖKLŲ NOKINIMAS

Norint nusinokinti sėklų, reikia jau iš anksto numatyti ir palikti kelis geriausius daigus. Jie, gerai prižiūrimi, auga su visais žiedais. Kai žiedai peržydi ir atsiranda galvutės, reikia didelę dalį mažesnių galvučių išpiauti, praretinti (žiūr. 3 ir 4 pav.), o palikti tik didesnes ir geriau atrodančias. Tuomet paliktose galvutėse sėklos geriau suauga, būva didesnės, brandesnės, o iš taip išaugintų sėklų, ne tik daigumas esti di-

3 pav. Nepraretintos sėklų galvutės

4 pav. Praretintos sėklų galvutės.

desnis, bet, kas svarbiausia, ir daigai būva stipresni bei patvaresni.

Kai sėklų galvutės sunoksta ir pasidaro rudos spalvos, reikia jas su visa viršūne nupiauti ir surišus padėti į šiltą ir saulėtą vietą ir taip kurį laiką palikti. Kai jau galutinai sėklos sunoksta, galvutės sudžiūsta, tuomet, pasidėjus sausoje vietoje ant kokio nors audeklo, kad sėklos ant žemės nebyrėtų, reikia galvutes rankomis atsargiai sutrinti. Išvalytas nuo pelų sėklas supilti į popierinius maišelius ir padėti į šiltą, sausą, nuo pelių saugią vietą. Ant maišelių reikia užrašyti sėklų nuėmimo datą ir rūšį. Tabako sėklų daigumas laikosi iki 10 metų.

Sėklas patartina nokinti vienos kurios nors tabako rūšies. Kadangi, kaip jau žinoma, tabakas labai greit kryžiuojasi, tai nokinant kelių tabako rūšių sėklas, jų žiedai tarp savęs apsidulkina ir įvyksta susikryžiavimas. O iš tokių sėklų gero tabako nebus galima išauginti, nes jau bus pagadinta (išsigimusi) tabako rūšis.

Kadangi pas mus ne visų tabako rūšių sėklos pribręsta, tai šiltesnių kraštų, geresnio tabako sėklas tenka įsigabenti iš užsienio. Iš dalies ir pas mus būtų galima išnokinti šiltesnių kraštų tabako sėklas, bet iš tų sėklų išauga jau menkesnės vertės tabakas, negu kad iš sėklų, išaugintų šiltuose kraštuose. Mat, mūsų krašto klimato lepesnio tabako sėklos nesuspėja tinkamai pribręsti, išnokti. Mūsų klimato suspėja prinokti geltonžiedžio ir kitų jau prisitaikiusių menkesnių tabako rūšių sėklos.

TABAKO KENKĖJAI

Norint gauti gerą tabako derlių, reikia ne tik žemę parengti, augantį tabaką gerai prižiūrėti, bet ir kovoti su kenkėjais, kurių tabakas turi daugybę.

Jaunus tabako auglius dažnai užpuola įvairus amaras: *lapų utėlės*, *žemės blusos*, *sraigės*, *miltligė*, *rūdys* ir kt. Vieni jų žaloja tabako lapus ir jų gyslas, kiti kamblius ir šaknis.

Lapų utėlės ir žemės blusos išgraužia lapuose skylutes ir tuo sugadina tabaką. Joms išnaikinti reikia surinkti sausų tabako kamblių ar kitų jo liekanų, sudėti juos į koki nors indą ir verdančiu vandeniu užplikyti. Kai užplikytos tabako liekanos permirks ir vanduo paruduos, reikia jį nusunkti į atskirą indą ir duoti atvėsti. Paskiau sakytų parazitų užpultus tabako lapus koku nors prietaisu ar purkštuvu apipurkšti. Jeigu vieną kartą apipurkšus tie parazitai nepranyksta, reikia tai pakartoti.

Sraigės, vikšrus ir peteliškes taip pat reikia visu stropumu naikinti. Kadangi vikšrai ir kiti tokie, daugiausia būva žemės paviršiuje, tai daug jų gali išnaikinti naminiai paukščiai. Todėl tiems paukščiams rudenį ar pavasarį po dirvas, o ypatingai po daržus, kada tik galima, vaikščioti nereikia pavydėti. Jeigu tų parazitų vienokiu ar kitokiu būdu negalima būtų išnaikinti ir jų vis dėlto rastųsi, tai reikia apie užpultuosius tabako daigus, nuo stiebo per 15—20 cm, apibarstyti negesintomis kalkėmis, kurios jų didelę dalį taip pat išnaikina. Kad nuo parazitų

būtų geriau tabaką apsaugoti, reikia paskirtą tabakui auginti žemės sklypą, vežant rudeni mėšlą, truputį apibarstyti negesintomis kalkėmis ir sykiu su mėšlu aparti.

Tabako smaugikas (*Orobanche ramosa*) ir šilkažolė (*cuscuta europaea*) yra parazitiniai augalai, kurie, išaugę tarp tabako kamieno šaknų ir vyniodamiesi tabako kamienu, ištraukia visas maistingąsias medžiagas ir tuo stelbia, trukdo normalų tabako augimą. Pastebėjus tokius parazitinius augalus, reikia juos tuojau atsargiai, jei galima, tai ir su visomis šaknimis išrauti ir sudeginti. Apskritai, kad tabakas nebūtų stelbiamas, tarp jo nereikia leisti augti jokiai žolei.

Rūdžių, miltligės, šaknų puvinio ir kitų tabaką naikinančių ligų užpultus tabako daigus reikia tuojau išrauti ir sudeginti. Jų laiku neprašalinus, gali tomis ligomis apsikrėsti sveikieji daigai ir tokiu būdu sunaikinti visą tabako derlių. Tomis ligomis sergančio tabako išgydyti negalima.

Be to, ankstyvos šalnos, vėjas, sausra, šaltas oras, ledai ir dulkės taip pat yra dideli tabako kenkėjai, nuo kurių galimomis priemonėmis reikia jį saugoti.

TABAKO DERLIAUS NUĖMIMAS IR DŽIOVINIMAS

Tabako derlių reikia pradėti imti, kai tik lapai pradeda gelsti. Prinokę lapai gauna mažas geltonas dėmeles, pasidaro lipnūs ir prie stiebo kabo sudribę.

Tabako lapai skirstomi į tris rūšis: viršutinius, vidurinius ir apatinius (žiūr. 5 pav.).

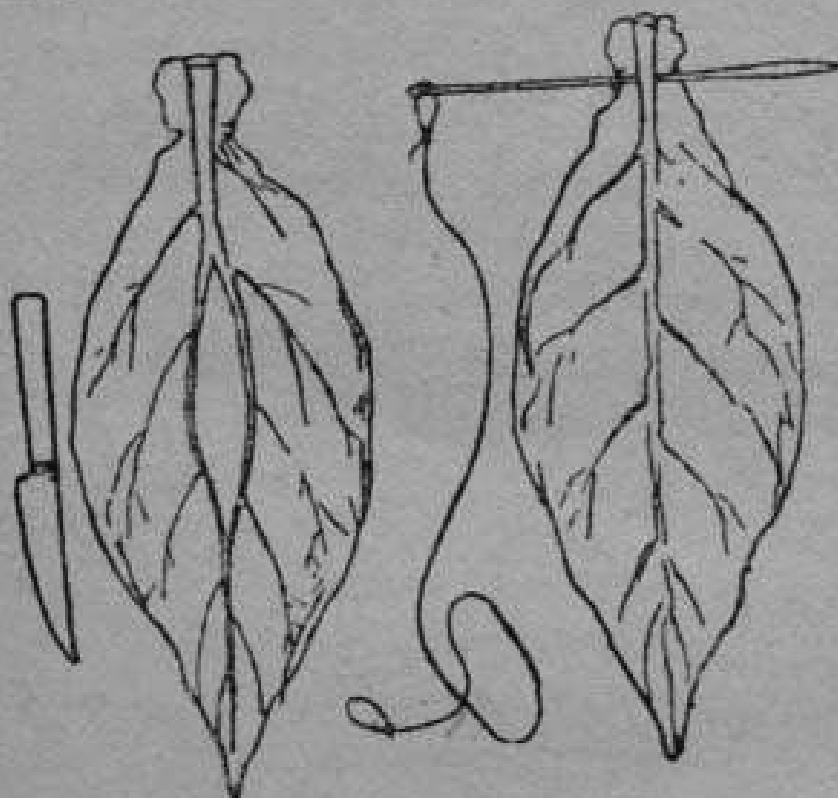
Pirmiausia prinoksta apatiniai lapai (4, 3), todėl juos pirmiausia ir reikia laužti. Lapą laužti reikia ne iš viršaus žemyn, bet šonu, staiga palenkiant artyn stiebo. Vėliau, pareina nuo to,

5 pav. Tabako lapų paskirstymas: 1—viršutiniai, 2—viduriniai, 3 ir 4—apatiniai.

koks oras ir kaip greit gali vykti paliktų prie stiebo lapų nokimas, per 8—14 dienų nuskinami viduriniai lapai (2). Po kitų 8—14 dienų skinama jau ir viršutiniai (1). Tabako derliaus nuėmimas trunka dažniausiai nuo rugpiūčio 15 d. iki rugsėjo 15 d. Ypač reikia būti labai at-

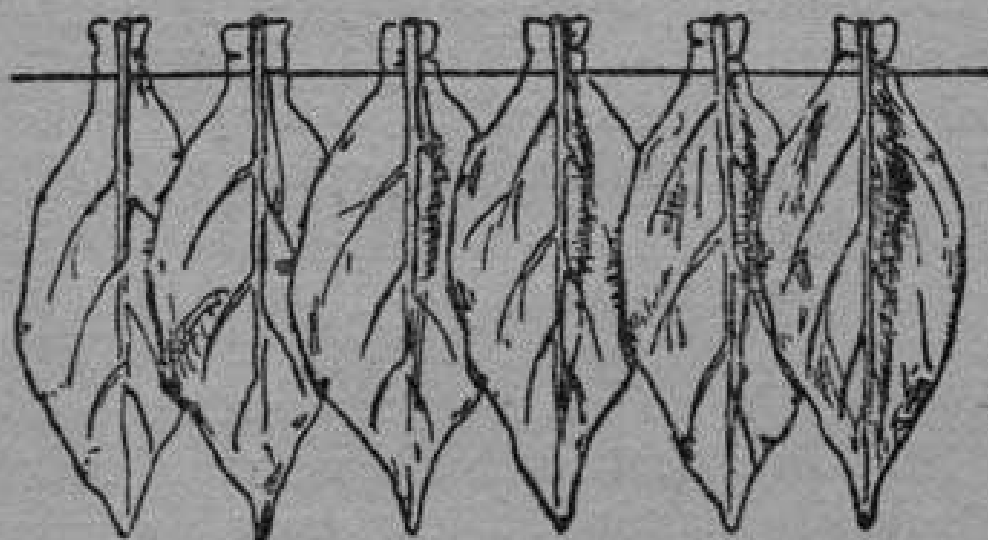
sargiems, kai prasideda šalnų, nes šalnų pakąsti lapai yra be vertės. Tabaką skinant, reikia žiūrėti, kad lapai nebūtų per daug sausi, bet kad nebūtų ir drėgni. Lapus geriausia skinti rytą, kai tik rasa yra nukritusi. Tuo po lietaus taip pat negalima skinti, nes tada lapai atsigauna ir pradeda žaliuoti. Tuomet reikia kelias dienas palaukti .

6 pav. Taisyklingas lapų varstymas.

Nulaužtus lapus čia pat vietoje reikia sudėti į mažas krūveles. Dedant reikia žiūrėti, kad viršutinė lapo pusė būtų atkreipta į apačią. Nulaužti lapai krūvelėse paliekami gulėti iki pusiaudienio, nes tada truputį suvysta ir nuo to gauna geresnę spalvą. Kai kuriose šalyse nulaužti ir į krūvutes sukrauti lapai paliekami lauke gulėti keletą dienų, žinoma, jei tik yra gražus ir sausas oras. Tabakas nuo to gerėja.

Paskum lapai sunešami į vėsią vietą. Nešant reikia saugoti, kad lapai nesuplyštų ir nesusiterštų. Suneštų lapų ilgai didesnėse krūvelėse laikyti negalima, nes nuo to jie perkaistų ir gautų blogą spalvą; juos reikia perdėti dar į mažesnes krūveles ir kitą dieną suvarstyti. Varstymui reikia turėti didelę adatą su ilgu ir stipriu siūlu; geriau tiktų plonas ir stiprus špagatas. Varstant reikia paimti už lapo kotelio galo ir adata smeigti skersai vidurinės išsišokusios lapo gyslos (žiūr. 6 pav.). Varstant lapus, ne-

7 pav. Taisyklingai suvarstyti lapai.

galima jų sugrūsti vieno šalia kito, bet stengtis, kad lapų kraštai vos tik siektųsi (žiūr. 7 pav.). Taip pat galima tabako lapus suvarstyti ant žilvičių ar plonų lazdučių. Tam reikia peiliu padaryti lapo didžiosios gyslos gale plyšį žilvičiui ar plonai lazdeliai perkišti. Varstant lapus, reikia labai saugoti, kad jie nesuplyštų ir nesusitrintų. Per tankiai suvarstyti ir sukabinti lapai greičiau supelija ir pūva, ypač kai esti drėgnas oras. Pastebėjus nors ant vieno lapo pelėsių, tuojau reikia tą lapą pašalinti ir sunaikinti, o

tą visą virtinę atskirti nuo kitų tabako virtinių ir džiovinti skyrium, nes kitaip gali būti užkrėstas ir kitas tabakas.

Suvarstytus lapus reikia pakabinti išvėdintoje patalpoje; geriausia tabaką džiovinti ant gyv. namo aukšto ar kitoj tokioj vietoj, jei nėra specialiai tabakui padirbtos džiovyklos. Kai oras sausas, aukšto langai turi būti atidaryti, kad gautųsi skersvėjis; bet jei lauke esti drėgnas oras, langai turi būti uždaryti.

Džiovinti tabaką lauke, įsaulyje ar virtuvėje nepatariama. Prieš saulę džiovinamas tabakas gauna šviesiai geltoną spalvą ir pakeičia skonį, ir tuomet tetinka tik pypkei, bet ne cigarams ar cigaretėms.

Suvarstant lapus, reikia juos atrinkti rūšimis pagal dydį, spalvą, išvaizdą ir t. t. ir taip kiekvieną rūšį suverti į atskirą virtinę, nes vėliau, tabakui išdžiūvus, bus lengvesnis paskutinis perrūšiavimas ir tuo lengvesnis jo fermentavimas. Kadangi kiekviena tabako lapų rūšis skinama atskirai, tai toks rūšiavimas didelio sunkumo nesudaro.

Lapai bus galutinai prinokę, išdžiūvę tada, kada vidurinė lapo gysla neteks savo žalios spalvos, susiraukšlės ir bus sausa. Lapai neturi išdžiūti taip, kad jie trupėtų, bet kad ir drėgni nebūtų.

Turint palankias džiovinimui sąlygas, tabakas iki pabaigos rugsėjo ar pradžios spalio mėn. išdžiūsta. Tada reikia lapų virtines atskirai rūšimis nukabinti, dar sykį aukščiau sakyta tvarka perrūšiuoti ir, gražiai sudėjus ryšulėliais,

surišti (žiūr. 8 pav.). Surišti ryšulėliai turi būti taip sudėti, kad jie vienas su kitu nesusisiektų.

Kiti pataria išdžiūvusio tabako nuo virtinių nenuimti, bet taip pakabintą laikyti apie 8 mėnesius. Tada jis truputį persifermentuoja.

Rusijoje nulaužtų tabako lapų ant siūlo tuoju nevarsto, bet kloja ant šiaudų vieną šalia kito gyslotomis pusėmis į apačią, paskiau ant

8 pav. Taisyklingai surištas tabako ryšulėlis.

taip sukloto tabako kloja eilę šiaudų, ant kurių vėl kloja eilę tabako ir t. t. Taip suklotą tabaką koku nors svoriu prislėgia. Suslėgtas tabakas palaikomas 6 valandas. Po to jis surenkamas ir suvarstomas aukščiau minėtu būdu džiovinti.

Sako, kad buvęs tarp šiaudų prislėgtas tabakas gauna gražesnę spalvą ir geresnį skonį. Bet ar tikrai taip yra, sunku pasakyti, nes tai labai daug pareina nuo tabako rūšies, vietos dirvožemio, klimato ir kitų veiksnių. Todėl, pareinamai nuo to, ir džiovinimo būdas gali tabako spalvą ir skonį vienaip ar kitaip pakeisti.

TABAKO FERMENTAVIMAS

Kai tabakas jau nunokęs ir išdžiovintas, rūkyti jis vis dar netinkamas, nes dar perdaug stiprus ir turi žolės kvapą. Tokį tabaką dar reikia sufermentuoti; fermentavimas įvyksta tabakui pačiam perkaistant. Fermentavimo metu įvyksta daug cheminių pasikeitimų, nuo kurių tabakas nustoja dalies nikotino ir rūkant duoda jau maloniai kvepiantį skonį.

Sudžiovintą, surūšiuotą ir surištą ryšulėliais tabaką sausio — kovo mėn. (kada patogiau) reikia gražiai sukrauti į keturkampes ar apvalias krūvas taip, kad lapai būtų atkreipti į vidų, o jų koteliai į lauko pusę. Taip sukrautą tabaką reikia palikti.

Sukrautos tabako krūvelės išyla per 8—14 dienų, pareinamai nuo kambario drėgnumo ir šilumo: jei kambarys drėgnas ir šiltas — išyla greičiau, jei sausas ir šaltas — vėliau. Geriausia, kad fermentuojamo tabako kambarys būtų šiek tiek (ne perdaug) drėgnas ir ne perdaug šiltas, nes nuo perdaug šilto oro viršutinis krūvelių tabakas per daug sudžiūtų ir kilnojamas, perkraujamas trupėtų. Kad fermentuojamas tabakas greičiau ir labiau įkaistų, reikia jį suslėgti. Geriausia tam tiktų iš lentų padarytas dangtis, kurį reikia ant tabako krūvos uždėti ir ant jo užkrauti kokių nors sunkių daiktų. Tuo būdu tabako suslėgimas būtų vienosdesnis ir tikresnis.

Fermentavimas pasireiškia, kaip sakyta, po 8—14 dienų tabakui stipriai išylant ir „prakaituojant“. Tabakas vidury krūvos labiausiai

įkaista. Todėl, kad jis neperkaistų, reikia dažnai matuoti vidury tabako krūvos temperatūrą. Fermentuojant tabaką cigarams ar cigaretėms, reikia leisti įkaisti iki 40—50°C, o pypkei iki 35—40°C. Kai fermentuojamas tabakas minėtąją temperatūrą pasiekia, reikia visą tabako krūvą išgriauti ir leisti jam atvėsti. Vėliau dar tris ar keturis kartus, kaip pirmą kartą, perkaitinti, perfermentuoti. Kiek kartų tabaką reikia taip perkaitinėti fermentuoti, tiksliai pasakyti negalima, nes tai pareina nuo tabako rūšies, jo drėgnumo, kokios spalvos ir stiprumo norima tabaką gauti. Dažniausiai pakanka tris keturis kartus perkaitinti (labai retai daugiau). Reikia saugoti, kad besifermentuodamas tabakas neperkaistų. Perkaitęs tabakas esti trapus, silpnas ir negražios spalvos.

Tamsius tabako lapus reikia fermentuoti 2—8 dienas, tik tabakas turi būti sukrautas į didesnes krūvas. Jei norima gauti šviesius sufermentuoto tabako lapus, reikia saugoti, kad per daug ir per ilgai neišiltų. Tuomet krūvelės turi būti mažesnės ir dažnai, kai įkaista, perkraunamos.

Tabako krūvelės turi būti perkraunamos taip, kad buvęs krūvelės paviršiuje tabakas patektų į vidurį, o buvęs vidury — į paviršių. Tuo būdu vienodžiau susifermentuoja. Taip reikia jį kaitinti, vėliau atšaldyti ir vėl įkaitinti, ligi sukrautas tabakas daugiau nebekais, nebesifermentuos. Tuomet jis bus jau susifermentavęs.

Po galutinio susifermentavimo reikia tabako krūveles išardyti, atšaldyti ir sukrauti į sau-

są šaltą vietą. Bet ir tuomet reikia saugoti, kad jis po oro atmainų nepradėtų vėl kartais kaisti, fermentuotis.

Kartais fermentuodamasis tabakas pradeda pelyti. Pelėsiams pasirodžius, reikia visą krūvą pagreitintai krosnyje išdžiovinti; krosnis turi būti tik šilta. Norint sufermentuotą tabaką apsaugoti nuo pelijimo, galima jį pamirkyti 5% boro rūkšties skiediny (po to jis turi būti išdžiovintas). Tas skiedinys užmuša pelėsių grybelius ir tuo apsaugoja tabaką nuo tolimesnio pelijimo pavojaus. Be to, dar galima tabaką apibarstyti smulkiu magnezio superoksidu (jo gauti aptiekoje). Tie milteliai irgi užmuša pelėsių grybelius, nepakenkdami tabako kokybei. Šios dvi priemonės gali būti pavartotos tik po sufermentavimo. Pirmiau pavartojus, tabakas gali nesifermentuoti.

Mažų tabako kiekių (kas ne prekybos reikalams, bet tik sau augina) krūvelėse fermentuoti negalima, nes jo yra permaža, todėl fermentuojama kitokiu būdu. Turimą tabako kiekį reikia gražiai sukrauti į kokią nors dėžę, statinę arba emaliuotą kibirą ir, uždėjus dugną, suslėgti. Čia fermentavimas vyksta taip pat, kaip ir krūvose, tik labai lėtai įšyla. Fermentavimui pagreitinti reikia visą su sukrautu fermentuoti tabaką dėžę padėti į šiltą, drėgną vietą, būtent: įkasti į pūvančius degančius lapus, įnešti į šiltadaržį ar šiltą inspektą ir ten kuriam laikui, kol pradės fermentuotis, palikti.

Drėgname ir šiltame ore tabakas labai grei-

tai fermentuojasi, bet reikia labai saugoti, kad nepradėtų pelyti.

Galima fermentuoti dar ir paprastesniu būdu, būtent: į drėgną lininį skudurą tabaką kietai susukti ir padėti šiltoje vietoje, kur po kurio laiko (8—14 d.) jis ir susifermentuos. Tačiau reikia žinoti, kad fermentuojamas tabakas neturi būti visiškai sausas.

Kad tabakas neperkaistų, reikia tikrinti fermentuojamo tabako temperatūrą. Kad tatai būtų patogiau atlikti, fermentuojamoje tabako dėžutėje ar kitokiam inde turi būti palikta atitinkamoje vietoje tam tikra skylutė termometru įkišti.

Stambūs, stori, storagysliai tabako lapai paprastai fermentuojami sunkiai tepasiduoda. Norint tokio tabako fermentavimą pagreitinti, reikia į 10 litrų vandens įdėti 20 gr šviežių presuotų mielių, kurioms ištirpus, vandenį gerai išmaišyti ir, į tą skiedinį sumerkus tabako lapus, šiek tiek palaikyti. Paskum išėmus padžiovinti, pusiau sausus suvynioti ir atitinkamai, kaip aukščiau pasakyta, suslėgti.

Taip pat galima fermentuoti su vyšnių bei didžiųjų riešutų lapais. Bet šitokį fermentavimą galima atlikti tik gegužės, birželio mėnesiais, kada galima gauti tų medžių jaunų lapų. Pirmiausia šviežiai nuskintiems lapams leidžiama suvysti, o paskiau tabakas su parengtais lapais gražiai eilėmis sudedamas į dėžę, kuri, aukščiau minėtu būdu užslėgiama ir padedama į tinkamą vietą fermentuotis. Tačiau tų lapų galima pasigaminti ir žiemai, būtent: jaunus vyšnių ar didž.

riešutų lapus nuskinti, pavėsyje lengvai, kad netrūpėtų, išdžiovinti, paskiau surikus į ką nors surišti ir padėti tokioj vietoj, kad jie per daug, iki bus reikalingi, neperdžiūtų ir nesudrėgtų. Tuomet galima jais naudotis fermentavimui, kada esti patogiau.

Vienas Vokietijos sodininkas pasisako vartojęs tokį tabako fermentavimo būdą. Kietai suspaustą dėžutėje tabaką jis užkasė šiltame degančiame arklių mėšle, kur tabakas taip puikiai susifermentavo, jog išėjo malonaus skonio.

Sufermentuotas, atšaldytas ir išdžiovintas tabakas rūkyti jau parengtas; jis jau nustojęs žolės kvapo, netekęs didelio kiekio nikotino bei kitų žalingų medžiagų, o vietoj jų gavęs gryną ir kvapnų tabako skonį. Tokį tabaką jau galima rūkyti. Tačiau taip parengtas tabakas kai kam gali būti per daug stiprus, ir jį ne visi gali rūkyti. Norint tabaką padaryti silpnesnį, lengvesnį, dar malonesnio aromato ir geriau degantį, reikia dar jį tam tikram skiedinyj pamirkyti. Tokiam skiediniui padirbti reikia paimti anglies rūgšties kali, acto rūgšties ir salietros rūgšties kali 5—10 gr vienam litrui lietaus andens. Į tą skiedinį tabaką įmerkti ir kurį laiką palaikyti. Paskiau tabaką reikia išimti, lengvai nuspausti ir išdžiovinti. Kad tabaką tas skiedinys stipriau paveiktų, reikia mirkymą pakartoti, tik tuo atveju tabaką reikia jau stipriau nuspausti. Antras būdas skiediniui padirbti yra toks: į vieną litrą lietaus vandens reikia įdėti valytos druskos rūgšties ir tiek pat anglies rūgšties kali (5—10 gr 1 litr.) ir viską gerai išmaišyti. Į šitą skie-

dinį reikia sumerkti tabaką ir 15 minučių palai-
kyti. Paskum jį išėmus lengvai nuspausti ir
lengvai džiovinti. Išdžiovinus jau galima piaus-
tyti rūkymui. Toks pat mirkymo būdas gali
būti pavartotas ir cigariniam tabakui.

Skystimas, kuriame tabakas buvo mirkytas,
labai tinka tabako kenkėjams naikinti, todėl jį,
supylus į kokį nors indą, reikia padėti vasarai.

BEICAVIMAS

Norint tabakui suteikti dar malonesnį sko-
nį ir ypatingai kvepiantį aromatą, reikia jį bei-
cuoti. Beicavimo būdų bei pavyzdžių yra daug.
Tabako fabrikai juos labai slepia, ir jie yra bran-
gūs. Iš jų paminėsime tik keletą, kurie yra pi-
gesni ir lengvai atliekami.

1. 5 kg virginiško tabako beicuoti, reikia
paimti: 1,2 litr. vyno (Südwein), 3 gr smulkios
arbatos, 26 gr salietros, 50 gr cukraus, 7,5 gr va-
nilės ir 13 gr smulkiai sumalto cinamono. Tie
visi prieskoniai sudedami į vyną ir taip kelias
dienas palaikomi, arba lėtai kaitinant visa tai
trumpai užvirinama. Virinant reikia vis po tru-
putį pilti lietaus vandens, kad skystimas nebūtų
pertirštas. Nuo ugnies nukėlus, reikia bent pusę
paros, dažnai pamaišant, palaikyti, kad tas mi-
šinys atauštų ir visi prieskoniai gerai ištirptų.
Kai jau mišinys bus gerai ištirpęs ir nusistojęs,
tuomet reikia jį išsunkti į atskirą indą, į tą skys-
timą sudėti beicavimui parengtą tabaką ir keletą
dienų jame palaikyti. Paskum, lėtai išdžiovinus,
galima jau jį piaustyti.

2. Kitas beicavimo būdas yra paprastesnis, būtent: imama vienas litras drungno lietaus vandens, 30 gr cukraus arba 60 gr medaus ir 2 gr salietros. Viską reikia gerai išmaišyti ir, kai visas mišinys jau bus ištirpęs, sudėti tabaką (tabakas turi būti fermentuotas ir jau minėtuose šarminiuose skysčiuose mirkytas). Šiame mišiny tabaką reikia laikyti taip pat kelias dienas, kad jis visas suspėtų pakankamai permirkti. Paskum išimti, leisti nuvarvėti, lėtai išdžiovinti ir supiaustyti.

Tabakas piaustomas paprastu aštriu peiliu arba tam tikra mašinėle. Tabakas turi būti piaustomas tuomet, kai jis dar ne visai sausas. Tuomet jis lengviau, geriau piaustosi ir netrupa. O labai sausas, perdžiūvęs tabakas piaustyti yra labai kietas, trupa ir dėl to labai daug jo nueina niekais, nes didelė dalis sutrupa į dulkes. Supiaustytą ne visai sausą tabaką reikia šiek tiek šiltoje (nekarštoje) vietoje, dažnai maišant, lengvai ir lėtai išdžiovinti ir, sudėjus į sandarias dėžutes, padėti sausoje vietoje. Tabakas turi būti išdžiovintas taip, kad jis netrupėtų ir toks turi likti visą laiką, kol bus baigtas rūkyti.

Perdaug sausą, trupantį ir visiškai smulkiai susitrynusį tabaką rūkyti nepatariama, nes tai yra labai žalinga sveikatai.

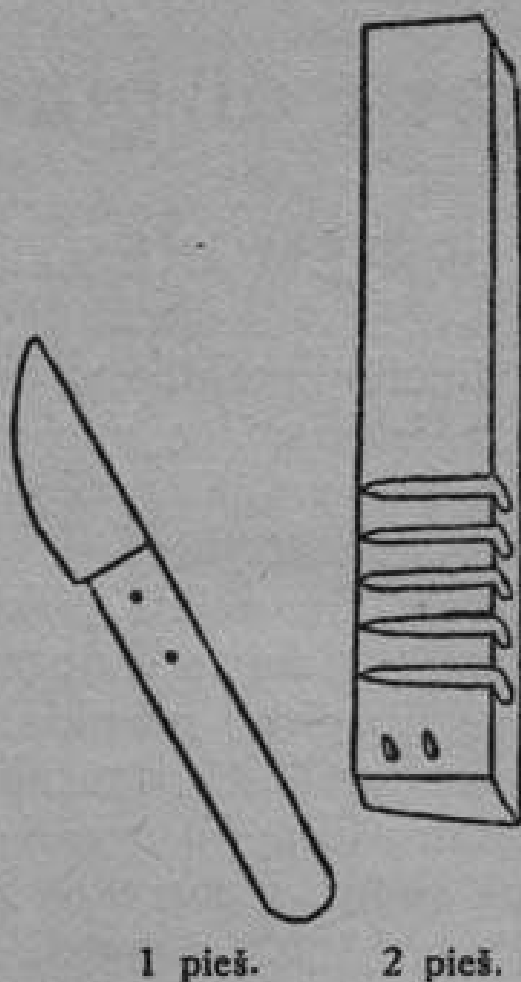
Cigarų dirbimas

PRIEMONĖS

Ilgametė žmonių praktika parodė, kad cigarus, nieku nesiskiriančius nuo pirktinių, galima pasidaryti namie. Tik reikia turėti šiek tiek sugebėjimo ir kantrybės. Išlaidų tam irgi reikia labai mažai, nes reikia pirkti tik kljus, vadinamus *tragantus*, kurie gaunami vaistinėse. Iš karto daug kljų pirkti nereikia; pakanka 15 gr, kurių užteks beveik tūkstančiui cigarų. Pirmą kartą patariama kljų nusipirkti tik 5 gr (300 cigarų) ir juos supilti į porcelinį 5 cm aukščio indelį. Indelis turi turėti dangtelį, kuris sandariai užsidarytų. Gaminant kljus, pirmiausia reikia pripilti pusę indelio šalto vandens, o paskiau įberti kljus. Po kelių valandų jau galima juos vartoti. Kadangi tie kljai po kurio laiko pradeda tirštėti, tad kartkartėmis reikia į juos įpilti po keletą lašų šalto vandens. Be to, pagaminti kljai duoda gerą dirvą pelėsių grybeliams veistis, todėl reikia tik tiek jų pasigaminti, kiek galima per 14 dienų sunaudoti. Kljus reikia tepti tam tikslui pasigamintu pagalėliu. Ga-

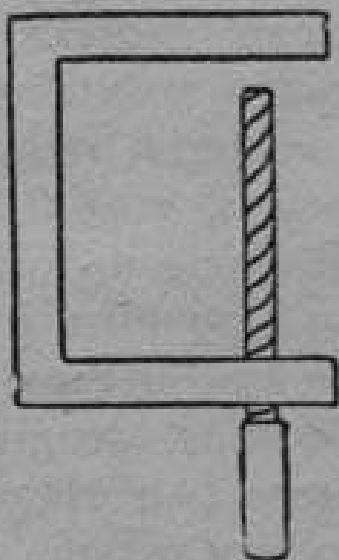
lima tepti ir pirštu, bet tada bus ne toks švarus darbas.

Cigarams dirbti būtinai reikia turėti aštrų, riestomis ašmenimis peilį (žiūr. 1 pieš.) ir lygią, gražiai nuobliuotą lentą, kuri bus reikalinga tabako lapams išpiaustyti ir cigarams klijuoti.

Norint pasigaminti vienodos ir gražesnės formos cigarų, reikia turėti tam tikras cigarų formas, tačiau tai nėra būtina. Formos susideda iš apatinės lentos su cigaro negatyvais (lizdais) ir viršutinės lentos—dugno (žiūr. 2 pieš.). Yra cigarams ir kitokių rūšių formų, tačiau jos yra brangios ir nėra reikalo jų pirkti. Formas gali padaryti prityręs ir gerai darbą suprantąs stalius. Neprityręs stalius gali tik sugadinti: per vidurį

per daug ar per mažai išpūsti, galuose per daug suspausti ir t.t. Tokiose formose supresuoti cigarai, jei tik per vidurį nebuvo pakankamai suspausti, labai greit ir kreivai dega arba, jei per daug suspausti, visai nedega. Tokie cigarai yra nebepataisomi. Jeigu tik cigarų galai esti per daug suspausti, tokius cigarus dar galima pataisyti. Tačiau cigaro forma ir jo kokybė pareina ne tik nuo cigarų formų, kiek nuo paties dirbėjo: jei cigaras bus blogai padirbtas, tai forma nepataisys.

3 pieš.

Dirbant cigarus su formomis, reikia turėti ir varžtus (žiūr. 3 pieš.), kurių kiekis pareina nuo formų skaičiaus (vienai formai reikia dviejų varžtų).

Formos nėra būtinai reikalingos, nes cigarų darymas yra rankų darbas. Iš neprityrusio cigarų dirbėjo negalima reikalauti, kad darbas būtų atliktas švariai ir cigarai išeitų kuo geriausi. Gal pirmas šimtas cigarų neturės tokios gražios formos: cigarų galai nebus taip gražiai nusmai-

linti, šiek tiek kreivi, per vidurį nelygiai išpūsti ir t.t. Bet antrojo šimto cigarai jau bus gražesnės arba ir visai gražios formos, atrodys kaip fabriko gaminys. Tada bus galima pasidaryti tokios formos cigarą, kokios norima.

Prieš pradėdant dirbti cigarus, patariama nusipirkti fabriko gamintą cigarą, jį atsargiai išardyti ir gerai išsižiūrėti jo sudėtį. Tuokart darbas bus daug lengvesnis. Prieš ardant pirmiausią cigarą reikia lengvai atidreškinti, kad ardant netrupėtų ir būtų galima geriau išsižiūrėti. Kai cigaras pakankamai sudrėks ir klijai atsileis, tuomet reikia pradėti ardyti nuo cigaro kandiklio. Pirmiausia atsargiai reikia nuvynioti viršutinį cigaro lapelį, jį gražiai ant lentos ištiesi ir gerai išsižiūrėti: kokia jo forma, kaip jis buvo apvyniotas, kuria lapo puse į viršų ar į apačią ir nuo kurio lapo krašto buvo vyniojama ir t.t. Paskiau nuvyniojamas dengiamasis lapelis ir galų gale išardomas pats cigaro branduolys — indėlis. Jei tas visas ardymo darbas bus atliktas labai atsargiai ir su dideliu atsidėjimu ir visa cigaro sudėtis bus gerai išstudijuota, tai ir skaitant cigarų dirbimo aprašymą, ir dirbant cigarus, viskas bus gerai suprantama, ir darbas seksis kuo puikiausiai.

CIGARO SUDĖTIS IR TABAKO PARENGIMAS

Cigaras susideda iš trijų dalių: iš vadina-
mojo indėlio, dengiamojo lapelio ir viršutinio
lapelio. Indėlį su dengiamuoju lapeliu vadinsi-
me *kuodeliu*.

Tabakas, iš kurio bus daromas cigaro in-
dėlis, turi būti be stambių gyslelių. Kad šali-
nant gysleles tabakas netrupėtų, reikia jį sudrė-
kinti. Drėkinimas atliekamas visai paprastu bū-
du: tabaką reikia vandenių apšlakstyti, į drėgną
skudurą suvynioti ir, padėjus į vėsią vietą, ko-
kia nors dėže ar puodu apvožti. Po 24 valandų
tabakas bus pakankamai atidrėkęs, ir gyslelės
visai lengvai duosis pašalinamos. Gysleles šali-
nant, reikia kairiosios rankos smilio ir nykščio
pirštais paimti už tabako lapo galo taip, kad
tarp jų būtų laikoma gyslelė; dešinėsios rankos
nykščiu ir smiliu prie pat kairiosios rankos tų
pat pirštų paimamas tabako lapo galas, paliekant
gyslelę kairiosios rankos pirštuose, čia pergny-
bama ir drąsiai, vienu traukimu, žemyn plėšia-
ma. Tačiau reikia pabrėžti, kad reikia šalinti
tiksliai tokio storumo gysleles, kurios trukdytų
cigaro dirbimą.

Iš taip parengto tabako tuoju cigarų dirbti
negalima, nes jis yra per drėgnas; jį reikia džio-
vinti. Džiovinanti reikia tiek, kad saują suspaus-
tas beveik trupėtų. Šitokis cigarų darymo bū-
das vadinamas sausuoju metodu. Yra kitas da-
rymo būdas, vadinamas drėgnuoju metodu.
Drėgnuoju metodu cigarus galima pradėti dirbti

tuoj gysleles pašalinus. Nors drėgnuoju metodu dirbami cigarai išeina ir gražesnės formos, bet turi keletą blogų ypatybių, būtent: galuose ar per vidurį per dug susispaudžia ir rūkant negalima ištraukti oro; ne visuomet pavyksta drėgnuoju metodu padirbtus cigarus gerai išdžiovinti; rūkant jie nedega, ir iš viso sveikatos atžvilgiu drėgnuoju metodu cigarų dirbti nepatariama.

DENGIAMŲJO LAPELIO GYSLELIŲ PAŠALINIMAS

Tabako lapai, iš kurių bus dirbami cigarų dengiamieji lapeliai, turi būti sveiki, neskylėti, šiek tiek drėgni, švelnūs, kad duotųsi lengvai lankstomi, netrūkinėtų. Čia jau gysleles plėšyti reikia kiek atsargiau, kad lapelis nesuplyštų; geriausia, norint apsaugoti lapelį nuo suplyšimo, stambesnes gysleles pašalinti aštriu peiliu. Dengiamąjį lapelį reikia išsipiauti tik tuomet, kai jau yra parengtas cigaro indėlis. Kitaip sakant, pirmiausia reikia sudėti cigaro indėlį, paskiau išsipiauti dengiamąjį lapelį ir parengtą cigaro indėlį į jį gražiai susukti. Gyslelių nuo tokių dengiamųjų lapelių, kurių gyslelės nestoros, minkštos, švelnios, jei tik jos netrukdyt cigaro formai ir leis lygiai, tiesiai degti, šalinti nereikia.

Iš vieno tabako lapo galima padaryti iki 5 ar net ir daugiau dengiamųjų lapelių, pareinamais nuo tabako lapo didumo ir jo išaugusios formos (žiūr. 4, 5, 6, 7 pieš.). Kad būtų ekono-

miškiau ir tabako lapas nesigadintų, pirmiausia reikia jį paėmus apmatuoti, kiek iš jo galėtų išeiti dengiamųjų lapelių, o tik paskum į paskirstytas dalis supiaustyti (žiūr. 4—7 pieš.). Iš siauro tabako lapo, perpiovus jį trimis piūviais, galima padaryti tik du lapus (žiūr. 4 pieš.), bet platų lapą dar reikia piauti ir išilgai, žinoma, išmetant tarp 3 ir 4 dengiamojo lapelio vidurinę storąją gyslą; tuomet gausis keturi dengiamieji lapeliai (žiūr. 5 pieš.). Nupiaustytas tabako lapo viršūnės ir koto galus galima sunaudoti cigaro indėliui arba dengiamojo lapelio lopams, jei jie būtų skylėti.

Dengiamasis cigaro lapas neturi būti per didelis. Jis turi būti tokio didumo, kad vos tik aptektų įvynioti cigaro indėliui. Toks cigaras, kurio indėlis įvyniotas į perdaug didelį dengiamąjį lapelį, labai greit sudega.

Nuo tinkamo dengiamojo lapelio parengimo ir taisyklingo cigaro indėlio įvyniojimo į jį, pareis būsimąjo cigaro forma ir jo degimas.

CIGARO INDĖLIO PARENGIMAS

Jeigu turima kelių rūšių tabako ir norima iš jo pasigaminti geresnės rūšies bei skanesnio aromato cigarų, tai pirmiausia reikia nuo jo jau minėtu būdu pašalinti gysleles ir kiekvieną tabako rūšį atskirai, jų nesumaišant, išdžiovinti. Dirbant cigarų indėlius, jiems išdžiovintas tabakas turi būti padėtas kiekviena rūšimi atskirai. Tuomet reikia paimti iš kiekvienos rūšies po pluoštelį tabako, padaryti atitinkamo didumo

indėlį ir suvynioti į parengtą dengiamąjį lapelį.

Kad nebūtų per daug sugaišta laiko, kol džiūsta cigaro indėliui tabakas, tuo tarpu galima pasigaminti dengiamųjų lapelių. Jų reikia tik tiek pasigaminti, kad per trumpą laiką juos būtų galima sunaudoti. Bet jeigu jų vienu dirbimu sunaudoti nesusėjama, tai likusius reikia padėti į tokią vietą, kad jie nesudžiūtų ir per daug neatidrėktų.

Vienos tabako rūšies cigarai dirbami taip pat, tik skirtumas toks, kad vietoj kelių rūšių indėlis sudedamas iš vienos tabako rūšies.

PRESUOJAMASIS POPIERIUS

Presuojamasis popierius turi būti pakankamai tvirtas. Tam tikslui bus tinkamiausias vyniojamasis ar rašomasis popierius (laikraštinis yra per minkštas), kurį reikia sukarpyti į juosteles po 25 cm ilgio ir 6 cm pločio. Į tas juosteles reikės įvynioti cigaro kuodelį (apie tai bus kalbama vėliau), kad geriau susispaustų bei susigulėtų. Tokias juosteles galima kelis kartus panaudoti cigarams presuoti. Juostelės atstoja formas.

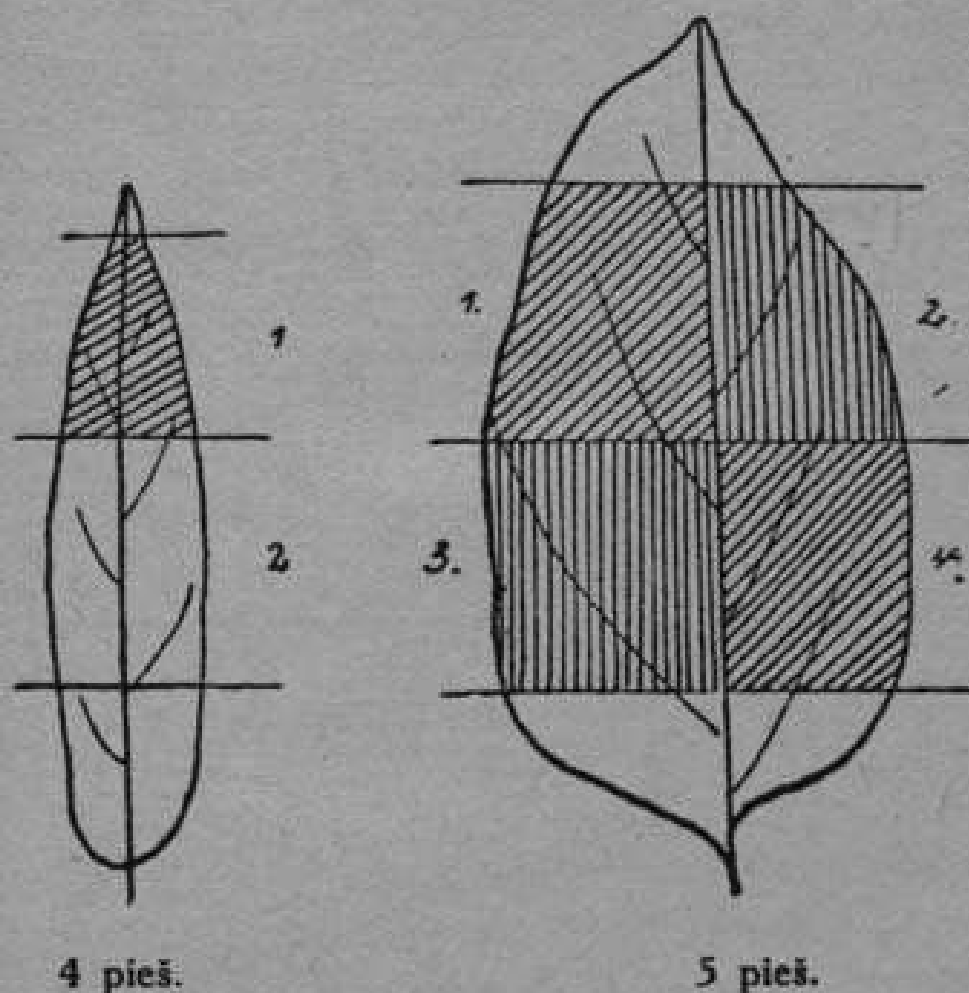
CIGARO KUODELIO SUDARYMAS

Dabar jau žinome, kas tai yra cigaro indėlis ir dengiamasis lapelis. Dabar iš jų reikia padaryti, susukti kuodelį.

Pirmiausia reikia prieš save pasidėti dengiamąjį lapelį taip, kad lapo viršūnė būtų atsukta į kairę. Jei viršūnės nėra (ji, dirbant dengia-

mąjį lapelį, nupiaunama), galima ją pažinti ir iš lapo gyslelių. Abudu lapeliai (žiūr. 4 pieš.) turi gulėti taip, kaip 8 pieš. parodyta. Taip pat turi gulėti lapelis 1 (6 pieš.), tik dešiniąja lapo puse į viršų.

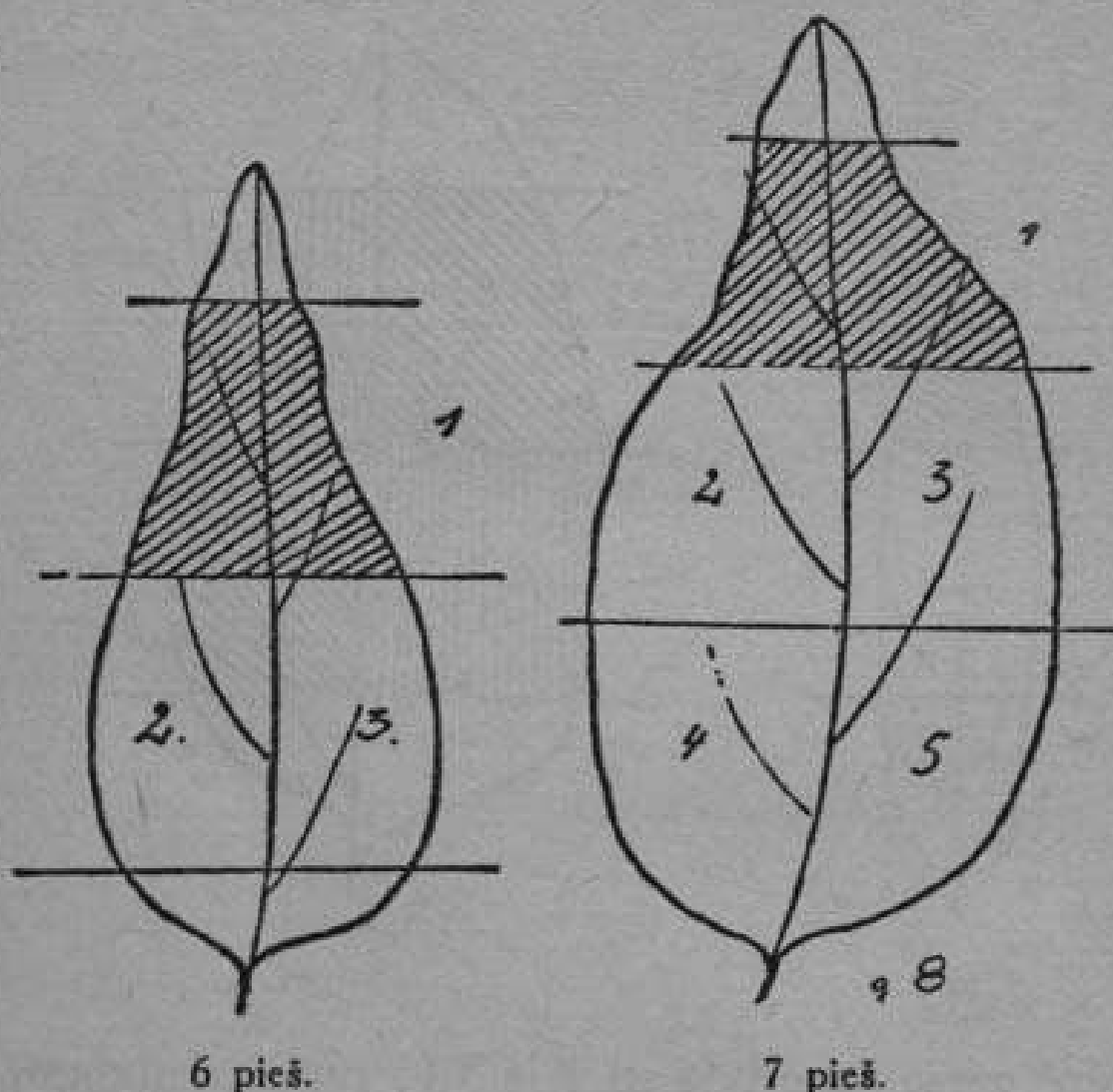
Dengiamuosius lapelius 2 ir 4 (žiūr. 5 pieš.) reikia padėti dešiniąja lapo puse į viršų taip,

kaip 9 pieš. parodyta; o 1 ir 3 (5 pieš.) dengiam. lapelius — kairiąja lapo puse į viršų taip, kaip parodyta 10 pieš.

Kad būtų lengviau atskirti, kada turi būti kairioji, o kada dešinioji lapo pusė atsukta į viršų, reikia štai kas įsidėmėti: šoninės gyslelės turi rodyti viršuje į kairę, ir vidurinė lapo gysla arba jos vieta, jei ji yra išpiauta, turi būti atsuk-

ta į dirbantįjį mėgėją. Įsižiūrėkime dar kartą į 6 piešinį ir tuoj suprasime, kad 3 dengiamasis lapelis turi būti ketvirtadaliu rato pasuktas į kairę. O 2 dengiamąjį lapelį (6 pieš.) reikia per jo išilginę ašį apversti ir pasukti ketvirtadaliu į dešinę, kad vidurinė lapo gysla arba jos vieta būtų atsukta į mėgėją. Tad 3 dengiamasis lapelis gu-

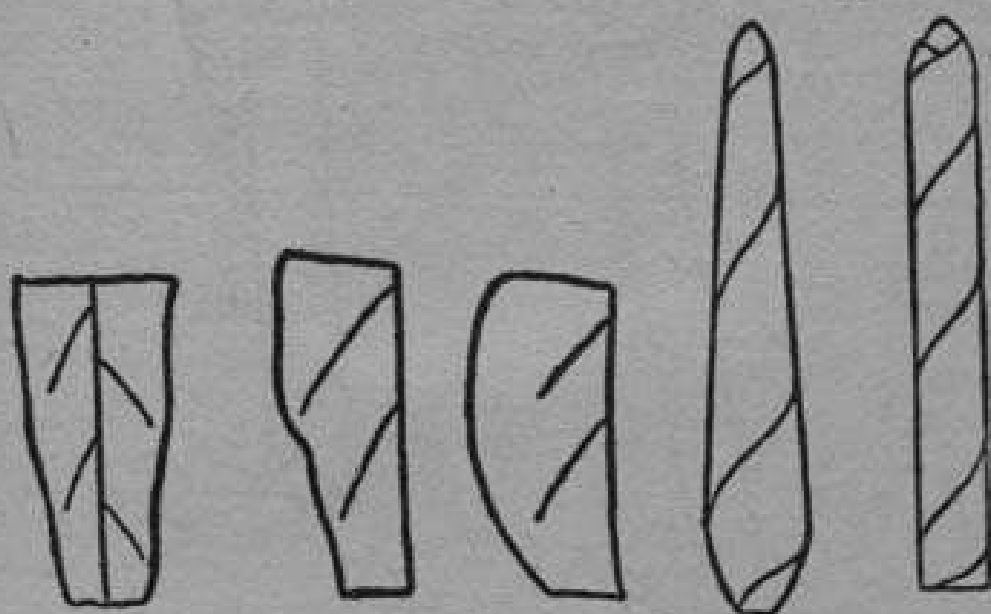

li viršutine lapo puse į viršų, o 2 deng. lapelis—apatine puse į viršų.

Kai dengiamasis lapelis yra teisingai padėtas, reikia dešiniąja ranka paimti indėlinio tabako ir kairioje rankoje sudaryti pluoštelį—indėlį. Kokio didumo pluoštelį indėlį reikia daryti, pa-

reina nuo dirbančiojo mėgėjo noro, ką būtent norima pasidaryti: cigarą ar cigaretę. Jokios medinės formos mėgėją nevaržo. Ilgis taip pat nesvarbu, — geriausia, kad būtų dengiamojo lapelio ilgumo.

Darant cigarus tokios formos, kaip 11 pav. nubraižyta, reikia indėlį truputį kitaip sudėti, negu kad darant 12 cigaro pavyzdžiu. Kokį čia indėlį reikia daryti, ir be aiškinimo suprantama.

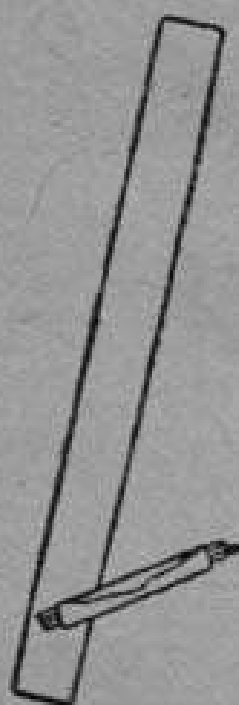

8 pieš. 9 pieš. 10 pieš. 11 pieš. 12 pieš.

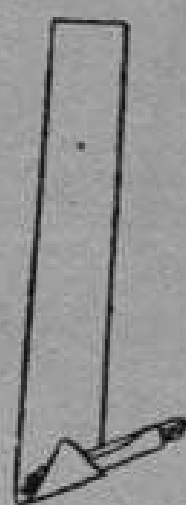
Kai jau indėlis parengtas, reikia jį paimti, išilgai įdėti į dengiamąjį lapelį ir į jį gražiai įvynioti, susukti.

Jeigu dengiamasis lapelis būtų skylėtas ar trapus, reikia po juo pakišti dengiamojo lapelio atlaikų ir drauge suvynioti, tuomet dengiamojo lapelio atsparumas žymiai padidės. Vyniojant indėlį į dengiamąjį lapelį, reikia suspausti. Sulpimo (nuo kurio iš cigaro dūmas neištraukiamas) nebus, jei tik indėlio tabakas bus pakankamai sausas.

Kaip stipriai reikia suspausti indėlį, pareina nuo tabako drėgnumo. Kuo tabakas sausesnis, tuo jį reikia stipriau susukti, o kuo drėgnesnis, — tuo silpniau. Drėgnas tabakas, jei jis yra stipriai susuktas, sulimpa, ir, tokį cigarą užsirūkčius, nebegalima ištraukti dūmų. Dirbant cigarus, indėlio tabakas gali braškėti ir trupėti, — tai cigaro kokybei nekenkia. Tik tokiu atveju reikia jį dar stipriau įsukti, nes toks cigaras vi-

13 pieš

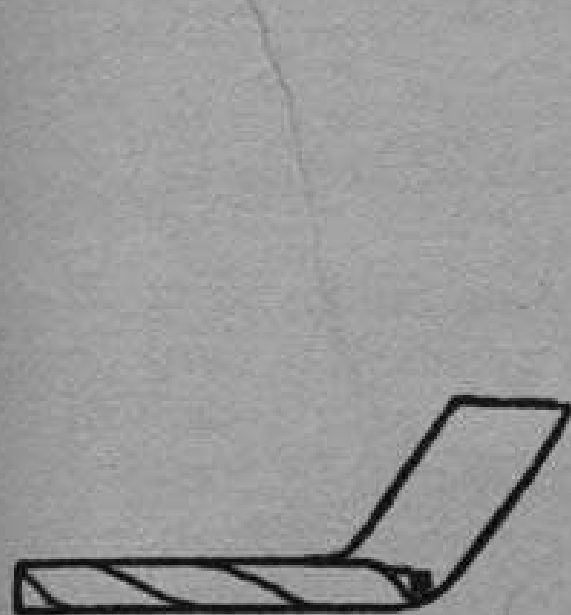

14 pieš

sada gerai degs ir bus lengvai ištraukiamas dūmas. Įvyniotas į dengiamąjį lapelį cigaro indėlis vadinamas cigaro kuodeliu.

Taip parengtą kuodelį dabar reikia supresuoti. Tam tikslui reikia paimti jau anksčiau parengtą presuojamąją popieriaus juostelę ir ją pasidėti taip, kad žemutinis jos galas būtų atsuktas žemyn į kairę, o kitas juostelės galas — aukštyn į dešinę. Dabar reikia paimti parengtą

kuodelį ir jį ant presuojamosios juostelės, per kokius 3—4 cm, nuo jos galo, padėti taip, kaip yra parodyta 13 piešiny. Paskum tą 3—4 cm pres. juostelės galelį reikia per kuodelį perlenkti (14 pieš.), truputį pasukti atgal, kad būtų galima juostelės galą stipriau prispausti; taip visą kuodelį sukdami, tvirtai gražiai susukame (15 pieš.).

15 pieš.

16 pieš.

17 pieš.

Kad presuojamoji popieriaus juostelė neat-sivyniotų, reikia ją, suvyniojus kuodelį, susukti. Baigus vynioti, tuoj prie pat kuodelio galo juos- telės susukti negalima, nes ji tada sudarytų ne- gražias raukšles, nuo kurių ir kuodelio galas pa- sadarytų nelygus. Kad to neatsitiktų, reikia juostelę susukti nuo kuodelio galo per kokius 1—2 cm. Tada galima ir kitokiais būdais juos- telę sutvirtinti, kad ji neatsisuktų. Taip susuk- tą kuodelį reikia palaikyti mažiausia kokias dvi dienas (16 pieš.). Po dviejų dienų, kuodelį išvy- nioję, pamatysime, kad norėtos formos cigaras

nevisiškai išėjo—per daug susmailėjęs cigaro kuodelio galas. Tada reikia tą smaigalį nupiauti (17 pieš.). Per didelio kuodelio galo susmailėjimo priežastis yra ta, kad sukant kuodelį, pradžioje presuojamasis popierius buvo per daug suspaustas. Iš čia aišku, jog darant cigaro indėlį, reikia prie indėlio galo pridėti keletą lapelių tabako, kad cigaro galas nepasidarytų per daug smailas.

CIGARO PARENGIMAS

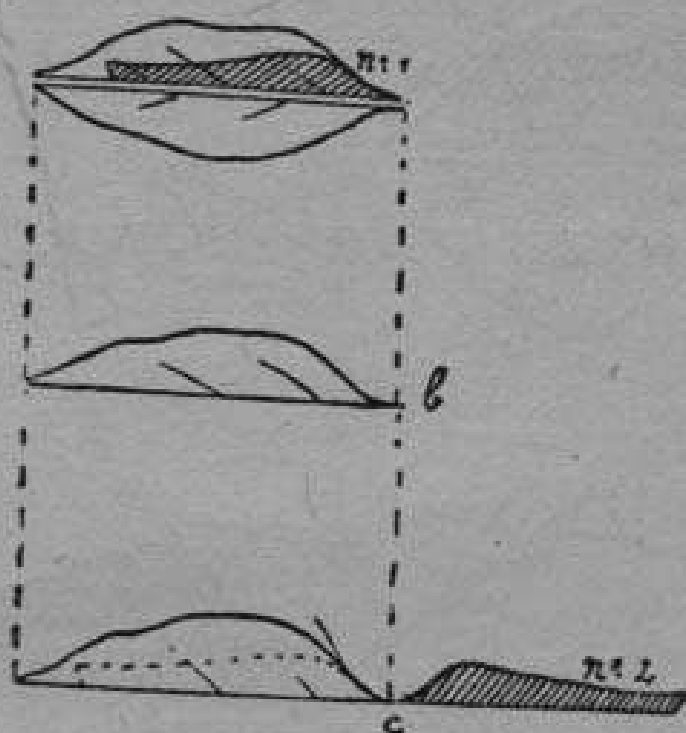
Dieną prieš cigarų rengimą reikia skirtą viršutiniams lapeliams tabaką apšlakstyti vandeniu ir į drėgną skudurą suvyniojus padėti, kad atidrėktų. Pirmą kartą pradedantiems cigarus dirbti nereikia iš karto daug lapų sudrėkinti, nes neprityrusiam darbas eis gana lėtai. Yra patirta, kad iš vieno lapo, jeigu jis nėra platus, išeina du viršutiniai lapeliai. Tada sudrėkinama apie 13—15 lapų (25 cigarams), kurių pradedančiam dirbti visiškai pakaks, nes ir tai, kol jie bus baigti dirbti, užtruks kelias valandas.

Ant stalo ar kito tokio daikto, kur bus dirbama cigarai, turi būti šie dalykai: peilis, galastuvas, klijai, lenta ir norimas skaičius parengtų kuodelių, kurių galai jau turi būti peiliu gražiai aplyginti.

Dabar reikia paimti iš ryšulio vieną iš parengtų viršutiniams lapeliams dirbti tabako lapą ir taip ant lentos pasidėti, kad viršutinė lapo pusė būtų atsukta į viršų, o smaigalys į kairę. Ta-

da dešiniąją ranka imamas astrus peilis ir, kairiąją ranka lapą prilaikant, išilgai abiejų pusių didžiosios gyslos perpiaunama. Tokiu būdu pašalinama didžioji lapo gysla.

Iš viršutinės lapo pusės gautą viršutinį lapelį pavadinsime 1 nr. Jį taip ir paliksime gulėti (18¹ pieš.).

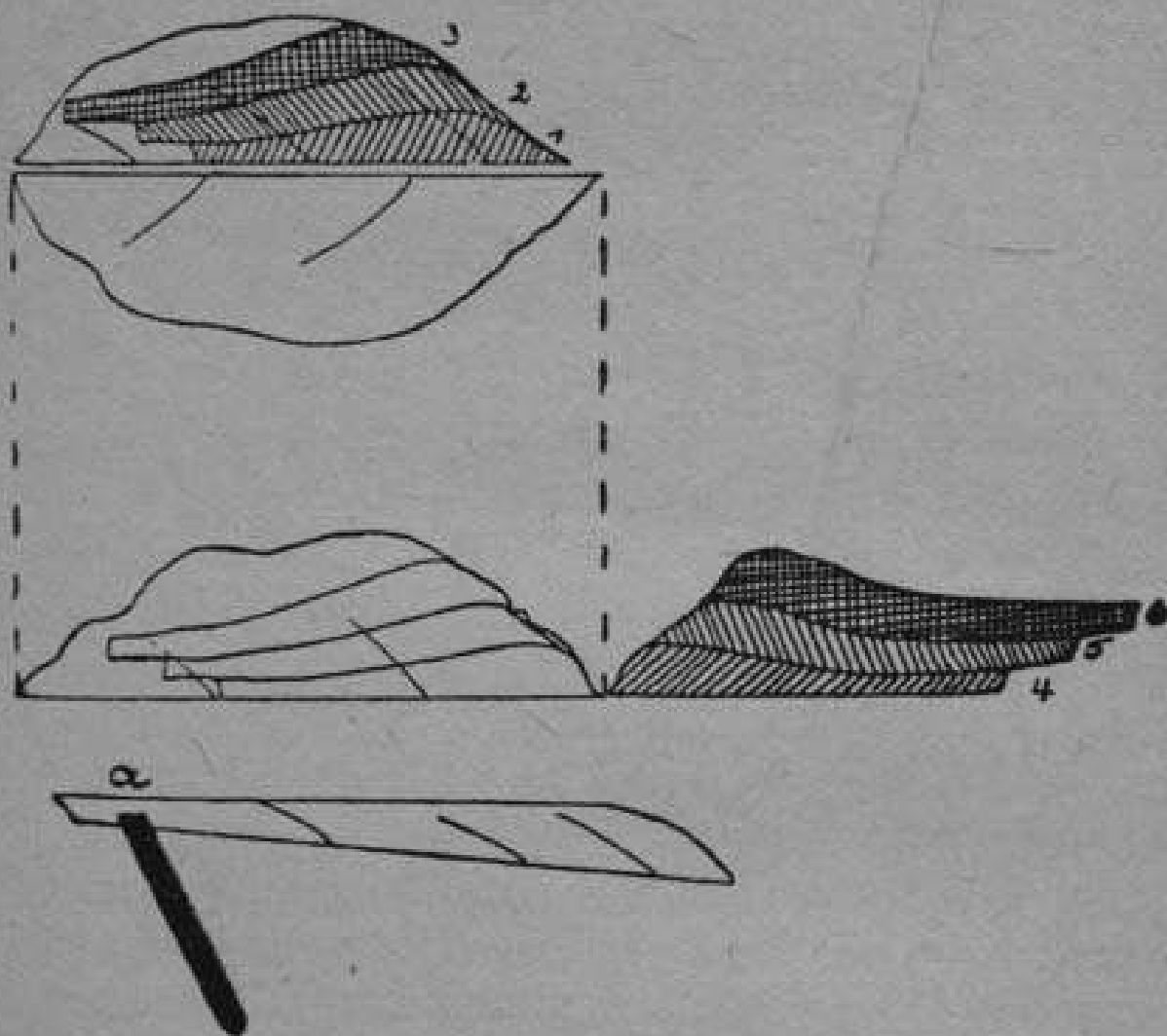

18 ir 19 pieš.

Dabar apverčiama antroji lapo pusė taip, kad vidurinės lapo gyslelės vieta būtų atsukta į mėgėją (18-b pieš.). Iš šitos pusės taip pat bus viršutinis lepelis išpiautas, kaip ir iš viršutinės lapo pusės. Bet kadangi jis yra apverstas per savo išilginę ašį ir guli apatine lapo puse į viršų, tai dabar reikia jį apversti per tašką c, kad gulėtų viršutine lapo puse į viršų ir gyslelėmis žemyn į kairę (19² pieš.).

Jeigu tabako lapas yra pakankamai platus, tai iš kiekvienos tokio lapo pusės galima po ke-

lis viršutinius lapelius išpiauti (20 pieš.). Viršutiniai lapeliai yra brangi medžiaga, todėl reikia stengtis kuo mažiausia tabako lapų sunaudoti ir kuo daugiausia padaryti viršutinių dengiamųjų lapelių. Skylėtą viršutinį lapelį galima užlopyti, užklijuojant ant viršaus gražiu ketur-

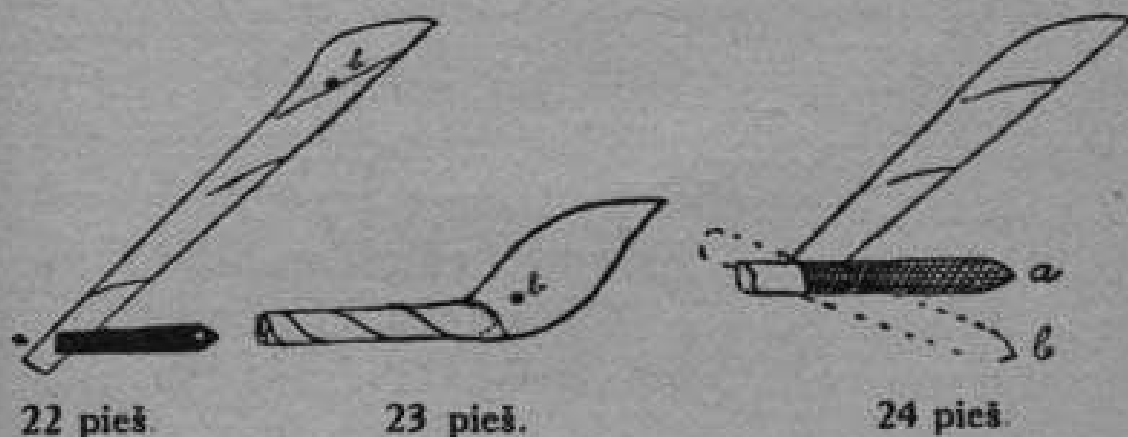
20 ir 21 pieš

kampiu viršutinio lapelio atlaiku. Galima net du viršutinius lapelius suklijuoti, jeigu vienas būtų per daug trumpas.

Pasitaiko, kad viršutiniams lapeliams skirtas tabako lapas esti banguotas, raukšlėtas ir sunku iš jo išpiauti gražius viršutinius lapelius.

Tada reikia darbo lentą sudrėkinti ir ant jos gražiai užtiesus banguotą tabako lapą, kuo nors prispausti.

Kai jau viršutinis lapelis yra parengtas (pieš. 18, nr. 1), reikia paimti kuodelį ir padėti ant viršutinio lapelio beveik lygiagrečiai su šoninėmis gyslelėmis, per kokius 3—4 cm nuo galo (21 pieš. taške a). Patogumui reikia viršutinį lapelį taip pasukti, kad apatinis galas rodytų žemyn į kairę, o viršutinis — viršuje į dešinę (22 pieš.). Tada reikia perlenkti viršutinio lapelio 3—4 cm galą per kuodelį, o kairiosios rankos

nykščiu, smiliu ir didžiuoju pirštu sukti kuodelį atgal, pataisant, kad viršutinio lapelio galas būtų gerai pritaikytas (nesulenktas) ir lygiai įsuktas.

Dabar, kada viršutinio lapelio galas yra įsuktas, tais pirštais vyniojamas visas kuodelis (22 ir 23 pieš.). O dešinėsios rankos pirštai, lygindami ir spausdami kuodelį, rengia ir taiko vyniojamam viršutiniam lapeliui vietą.

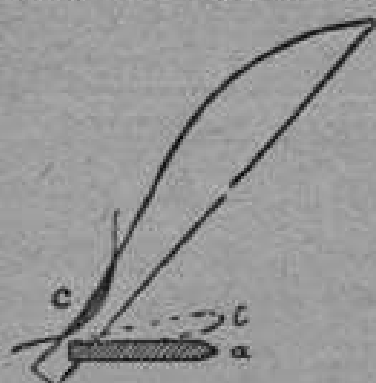
Klaidos, kurių pasitaiko apsukant kuodelį viršutiniu lapeliu tarp taškų a ir b, yra persisukimas ir viršutinio lapelio nelygus užsisukimas.

Persisukimas pasitaiko tada, kai viršutinis lapelis neuždengia viso cigaro — matyti kur-ne-kur dengiamasis lapelis, kuodelis. Tada reikia atsukti viršutinį lapelį atgal ir, vėl susukant cigarą, laikyti jį truputį kitaip pasuktą, tai yra jeigu pirmą kartą susukant jis buvo laikomas taške a, tai antrą kartą susukant reikia laikyti taške b (24 pieš.). Žodžiu, reikia taip taikyti, kad tokių ar panašių netikslumų būtų galima išvengti. Tai jau pareina nuo paties dirbėjo iniciatyvos ir jo gabumų. Viršutinis lapelis pirmame pasukime nelygiai įsisuka tada, kai cigaro kuodelis yra per daug susmailintas, ar viršutinis lapelis neteisingai išpiautas. Ta klaida, sukant į viršutinį lapelį, taisoma, kaitaliojant cigaro kuodelio padėtį: jį reikia pasukti į priešingą pusę, negu parodyta 24 piešiny. Taisyklė reikalauja, kad kuodelis gulėtų beveik lygiagrečiai su šoninėmis viršutinio lapelio gyslelėmis. Taisant, kai sukamas viršutinis lapelis kuodelį per daug uždengia, reikia kampą, kurį sudaro kuodelis su viršutiniu lapeliu, smailinti, mažinti. Tuokart jį reikės iš taško a pasukti į tašką b (25 pieš.). O kai viršutinis lapelis kuodelio visai neuždengia, reikia kampą didinti (24 pieš.).

Jei nė šita priemonė negelbsti, tuomet reikia paimti peilį, išpiauti viršutiniame lapelyje tokią, kokia 25 pieš. taške c yra parodyta, išpiovą ir tuokart cigarą susukti. Kuo cigaras yra smailesnis, tuo išpiovą reikia išpiauti didesnę. Tokiam smailam cigarui, koks yra parodytas 26 piešiny, tinka toks ir viršutinis lapelis (26 pieš.).

Jeigu nenorima tuo išpiovimu savęs varginti, galima pasidariusią raukšlę palikti ir, nepaisant jos, cigarą padaryti, susukti. Kai cigaras viršutiniu lapeliu jau bus apvyniotas (cigaras padarytas), tuomet aštriu peiliu viršutinį lapelį, toje vietoje, kur yra raukšlė, reikia įpiauti ir išpiovimo skvernus, klijais patepus ir vieną ant kito gražiai sukeitus, sulipdyti.

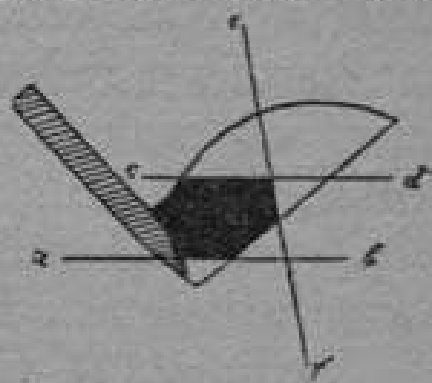
Kai cigaras yra išsuktas viršutiniame lapelyje iki taško b, dešinėsios rankos smiliu viršutinį lapelį šalia taško b reikia prilaikyti (23

25 pieš.

26 pieš.

27 pieš.

pieš.), o kairiosios rankos pirštais vynioti, iki viršutinis lapelis gale cigaro pradeda gaubtis ir nesiduoti į priekį. Po pirštu viršutinis lapelis susisuks; tą susisukimą smilius turi jausti ir, taip stipriai nespaudžiant, lyginti, taikyti.

Kad dešiniąja ranka būtų galima toliau dirbti, reikia toje vietoje, kur stovi dešinėsios rankos smilius, paimti kairiosios rankos smiliu, o dešiniąja ranka paėmus peilį, tarp piršto ir cigaro (27 pieš. tarp taškų a ir b) perpiauti. Norint gauti iš viršutinio lapelio apie 2—2,5 cm ilgio vėliavėlę, reikia dar du piūvius daryti tarp taškų c—d ir e—f. Taip apipiaustę viršutinį la-

pelį, gausime taisyklingą vėliavėlę, kuri bus patogiai baigti cigaro įvyniojimui. Kad baigiant cigarą vynioti rankos liktų laisvesnės ir būtų patogiau gražiai ir švariai užbaigti cigaro įvyniojimą, vėliavėlę reikia dabar klijais patepti ir jos kraščiuką prie cigaro priklijuoti.

Toliau reikia paimti viršutinio lapelio vėliavėlę kairiosios rankos nykščiu iš viršaus ir smiliu iš apačios, o dešinėsios rankos pirštais už cigaro galo, ir taip dešinėsios rankos pirštais sukti cigarą iš dešinės į kairę, iki vėliavėlė bus susukta. Kad vėliavėlė užsisuktų lygiai ir gražiai, kartais ją reikia sumažinti ir sukant stengtis kairiosios rankos pirštais kur reikia patempti, įlenkti, patraukti žemyn ar aukštyn ir t. t. Žodžiu, visur turi būti gražiai pritaikyta, ir cigaras švariai užbaigtas. Klijų čia nereikia gailėtis.

Vyniojant 2 viršutiniu lapeliu (19 pieš.), tinka tos pačios taisyklės; tik ką anksčiau darė kairioji ranka, dabar daro dešinioji, ir visa kita atvirkščiai.

Šitaip padirbtų cigarų viršutinių lapelių apatinės pusės yra atsuktos į viršų. Bet pasitaiko, kad viršutinė viršutinių lapelių pusė turi gražesnę spalvą; tada, žinoma, reikia taip cigarą įsukti, kad viršutinė lapelio pusė būtų atsukta į viršų. Todėl 1 viršutinį lapelį (18 pieš.) reikia padėti kaip 2 viršutinį lapelį (19 pieš.), o 2-ąjį padėti kaip 1 lapelį. Toliau darbas toks pats.

Pasitaiko, nors ir retai, kad, įsukant cigarą į viršutinį lapelį, nutrūksta viršutinio lapelio vėliavėlė. Tada likęs viršutinis lapelis prie kuodelio priklijuojamas ir išpiaunamas kitas, mažes-

nis viršutinis lapelis. Šituo viršutiniu lapeliu nereikia viso cigaro įsukti — pakanka, kad jo tik vienas trečdalis cigaro įsukamas. Žinoma, pradedant sukti nauju viršutiniu lapeliu, reikia jį prie kuodelio, kad tvirtai laikytųsi, priklijuoti. Baigus kuodelį vynioti į viršutinį lapelį, cigaro galas užsukamas (užbaigiamas) aukščiau aprašytu būdu.

Padirbtą cigarą dar reikia aštriu peiliu apdailinti: gražiai apipiaustyti galus, kur reikia aplyginti ir apskritai sutvarkyti, kad švariai ir gražiai atrodytų. Peilis, kuriuo bus cigarai lyginami, turi būti pakankamai aštrus, ir piauti reikia greit, staiga, kad lygiai ir gražiai apsipiautų.

Dabar cigarai jau yra galutinai parengti, tik reikės juos dar supresuoti.

CIGARŲ PRESAVIMAS

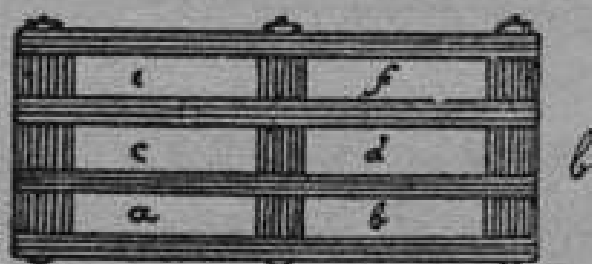
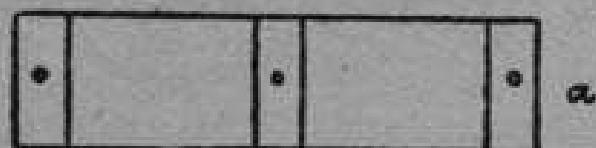
Taip pagaminti cigarai yra apvalūs, neturi jokių kampų ir gražios formos atspindžių. Jei-
gu norima to pasiekti, reikia juos presuoti.

Natūraliausias cigarų presas yra cigarų dėžė, kurią reikia pilną gražiai eilėmis pridėti cigarų ir, ant jų uždėjus lygią lentelę, sunkiai prislėgti. Kadangi ne visuomet galima tiek daug cigarų pridirbti, kad būtų pilna dėžė, tai toks presavimo būdas netinka.

Kitas, praktiškesnis cigarų presavimo būdas yra toks. Reikia paimti storą popierių, suvynioti į jį cigarus, stipriai plačia juostele surišti ir taip palikti 5—8 dienas gulėti. Kad tokiu būdu supresuotuose cigaruose nebūtų žymu juostelės

įveržimo, jie turi būti suvynioti į gana storą popierių ir ypatingai plačia juoste surišti. Šitokiu būdu presuojant, cigarų skaičius nesvarbu.

Norint dar geriau ir gražiau cigarus supresuoti, reikia turėti tam tikrą presuojamąjį aparatėlį. Tokį aparatėlį gali kiekvienas ir nespecialistas pasidaryti. Reikia paimti gražiai, lygiai nuobliuotas 3 ar 4 lentas po 30 cm ilgio, 12 cm

28 pieš.

pločio ir 1 cm storio. Ant tų lentų iš vienos pusės prikalti, vieną nuo kitos vienodu atstumu, po tris 11 mm storumo juosteles ir per jas, skersai visą lentą, išgręžti skylės, kurios bus reikalingos sraigtams perkišti (28 a pieš.). Taip padirbtas lentas sudėjus, gausis atitinkamo didumo angos (28 b pieš. nuo a iki f). Kai cigarai presuoti parngti, reikia juos į tas angas gražiai vieną šalia kito suspaudžiant sudėti ir perkištais per padarytas lentose skylės sraigtais suveržti. Norint

gauti kantuotus cigarus, į preso angas reikia dėti po dvi eiles cigarų. Cigarai susipresuoja per 24 valandas. Tačiau po pirmo presavimo cigarai nebus keturkampiai, bet daugiau paplokšti. Tad juos reikia, ketvirtadalį rato pasukus, taip sudėti, kad jie gulėtų ant briaunos ir pasidariusia savo plokštuma prie vienas kito gražiai prisiglaudę, ir presą suveržus palaikyti dar 24 valandas. Po antro presavimo cigarai jau bus galutinai susipresavę ir turės keturkampę ir gražiai spindinčią išvaizdą. Bet jeigu presas nereikalingas, galima jame cigarus ir ilgiau laikyti.

Presuojant cigarus, iš jų galų visuomet išlenda dalis indėlio lapelių, todėl, baigus presuoti, tuos lapelius reikia aštriu peiliu nupiauti, nulyginti.

Dirbant cigarus su formomis, reikia stengtis taip sudėti indėlį, kad jo būtų pilna forma.

Kai cigaras jau visiškai baigtas, reikia pažiūrėti, ar jis gerai padarytas, gal jį kartais reikia taisyti. Cigaras bus tik tada gerai padarytas, kada jo degamasis galas bus minkštas ir atrodis lyg korėtas. Bet atsitinka, kada indėlyje yra per daug pridėta tabako ir jeigu tabakas buvo drėgnas, kad cigaro galas būva kietas ir neatrodo korėtas, — tabakas bus sulipęs. Iš tokio cigaro nebus galima ištraukti dūmų, ir jis nedegs. Tokį cigarą reikia pataisyti — pašalinti dalį indėlinio tabako. Tabaką pašalinti galima peilio galu, kurį reikia į cigaro galą apie 1 cm gilumo įsmeigti ir taip paversti, kad ašmenys dalį indėlinio tabako išpeštų, išstumtų. Tokius pataisytus cigarus galima pažinti iš pelenų.

Paskiau dar reikia ir antrą cigaro galą paspaudyti, ir jeigu tas galas spaudžiamas nepasiduoda, — jį aukščiau minėtu būdu reikia pataisyti. Jeigu cigarą patraukus oras pro jį eina, tad cigaras geras.

Pasidariusios ant cigarų galų kietos raukšlės ir kiti nelygumai pašalinami peiliu.

Dirbant cigarus, reikia nepamiršti, kad cigarai nebus geri, jeigu mokėsime tik techniškąjį darbą. Reikia dar tinkamai sumaišyti įvairias tabako rūšis, ir tik tuokart cigarai bus geros rūšies ir turės gerą aromatą.

Turint kelių rūšių tabako, galima jį, pavyzdžiui, maišyti, tokiu būdu: pav.: 1. Iš Javos ir Brazilijos tabako daryti indėlį, Javos tabako dengiamąjį lapelį ir Sumatros tabako — viršutinį lapelį. 2. Iš Javos ir Havanos tabako — indėlį, Javos tabako — dengiamąjį lapelį ir Sumatros tabako — viršutinį lapelį ir t. t.

Čia duotas tik pavyzdys, tačiau panašiai galima derinti ir kitas turimas tabako rūšis, nes iš maišyto tabako esti geresnis cigarų aromatas. O mokėjimas jį gerai suderinti yra menas. Kiekvieno rūkančiojo svajonė pačiam pasigaminti skanaus tabako bei jo gaminių.

I S T A T Y M A I

apie tabako auginimą ir jo sudorojimą

Akcizų ir finansinių monopolijų įstatymas
(Vyr. Žin. Nr. 436, eil. 3042. 1934 m.)

X. Tabako dirbinių akcizas

*1. Vietinio lapinio tabako parūpinimas tabako
fabrikams*

348

Auginti tabakas galima Finansų Ministerio
nustatytuose rajonuose.

Tabako plantacijos sklypas negali būti ma-
žesnis kaip 500 kv. metrų.

Auginti tabakas drauge su kitais augalais
draudžiama.

349

Tabako augintojas turi kasmet, ne vėliau
kaip birželio 30 dieną, pareikšti raštu apskrities
akcizo revizoriui, koks jo plantacijos plotas yra
apsodintas tabaku, ir gauti iš apskrities akcizo
revizoriaus tos plantacijos įregistravimo liudijimą.

350

Tabako augintojas turi turėti plantacijos
sandėlį tabakui laikyti.

Žalią tabaką, tiek savo užaugintą, tiek pirk-
tą iš kitų tabako augintojų, tabako augintojas te-
gali gabenti į savo plantacijos sandėlį ligi spalio
15 dienos tų metų, kuriais tas tabakas užaugintas

Nenuimtą nuo lauko žalią tabaką tabako au-
gintojs turi panaikinti.

Tabakas naikinamas akcizo priežiūros val-
dininko priežiūroje.

Tabako panaikinimas pažymimas tabako
plantacijos įregistravimo liudijime.

Tabako derlių surinkęs ir jį išdžiovinęs, ta-
bako augintojas turi pranešti apskrities akcizo
revizoriui išdžiovintojo tabako svorį.

Džiovintą tabaką tabako augintojas laiko
savo tabako plantacijos sandėlyje.

Žalią tabaką tabako augintojas gali parduo-
ti tik kitam tabako augintojui.

Džiovintą tabaką tabako augintojas gali par-
duoti tabako fabrikams, tabako ekstrakto gamy-
kloms ir tabako didmeniniams sandėliams arba
išvežti į užsienį.

Tabako fabrikų ir tabako didmeninių san-
dėlių laikytojai tabako pirkimo sezono metu,
nuo lapkričio 1 dienos ligi liepos 31 dienos, gali
steigti Mokesčių Departamentui leidus, laikinus
lapinio tabako kraunamus punktus.

Tabako pirkimo sezonui pasibaigus, šitie
tabako kraunamieji punktai turi būti likviduoti

ir tabakas iš jų pervežtas į tabako fabriką ar į tabako didmeninį sandėlį.

Laikinių lapinio tabako kraunamųjų punktų sutvarkymą nustato taisyklės Finansų Ministeris.

356

Lapinis tabakas laikomas laikinuose tabako kraunamuosiuose punktuose, tabako didmeniuose sandėliuose, tabako fabrikuose ir tabako ekstrakto gamyklose ne mažesniais kaip 20 klg. svorio pundais.

357

Lapinis tabakas gali būti gabenamas ne mažesniais kaip 20 klg. svorio pundais ir su akcizo važtaraščiais.

Ant kiekvieno gabenamo tabako pundo turi būti pažymėta tabako svoris, jo skynimo metai, jo augintojo ar tabako didmeninio sandėlio, iš kur jis gabenamas, laikytojo vardas ir pavardė.

358

Lapiniam tabakui gabenti į laikinus tabako kraunamuosius punktus, tabako didmeninius sandėlius, tabako fabrikus ir tabako ekstrakto gamyklas akcizo važtaraščius duoda: kai tabakas gabenamas iš tabako plantacijos sandėlio — akcizo priežiūros valdininkas, viršaitis ar burmistras, o kai tabakas gabenamas iš kitur — akcizo priežiūros valdininkas.

Vežamam į užsienį lapiniam tabakui akcizo važtaraščius duoda akcizo priežiūros valdininkas.

Akcizų ir finansinių monopolijų įstatymo pakeitimas

(Vyr. Žin. Nr. 534, eil. 3708)

Papildoma:

1¹. T a b a k o a u g i n i m a s s a v o r e i k a l a m s 358¹

Vartotojai auginti tabaką savo reikalams gali kaimų ūkiuose ir vietovėse, kur yra ne daugiau kaip 500 gyventojų.

Kitų vietovių žemės ūkiuose tabako savo reikalams leidžiama auginti, kai šių ūkių valdoma dirbama žemė ir trobėsiai sudaro žemės ūkinį vienetą ir kai jų savininkams teikia vienintelį pragyvenimo šaltinį.

Šių paminėtų vietovių savo reikalams auginimo tabako vartotojai kiekvienais metais tabakui auginti turi gauti iš vietos savivaldybės leidimą.

Auginamo savo reikalams tabako sklypas negali būti didesnis kaip 40 m².

358²

Savo reikalams tabaku užsodinti sklypai ne-registruojami.

358³

Savo reikalams auginamas tabakas ir iš jo pasigamintas rūkomasis tabakas pardavinėti ar iš savo ūkio išgabenti draudžiama.

358⁴

Svo reikalams auginamas tabakas ir iš jo pasigamintas rūkomasis tabakas akcizu neapdedamas. Kitoki dirbiniai iš tokio tabako gaminti draudžiama.

Tabakui auginti taisyklės

(Vyr. Žin. Nr. 452, eil. 3156)

Pasirėmęs Akcizų ir finansinių monopolijų įstatymo 348 ir 631 str., skelbiu šias Tabakui auginti taisykles:

1. *Tabakui auginti vietos*

1

Tabakas auginti leidžiama visoje Lietuvoje.

2

Auginti tabakas plantacijose arba savo reikalams leidžiama tik kaime, bet 1934 m. leidžiama laikyti tabako plantacijas ir Kalvarijos mieste.

Žemės ūkio akademijos ir kitų mokslo ir mokymo įstaigų, selekcijos stočių, bandomųjų ir parodomųjų laukų tabako plantacijos galima laikyti miestuose ir miesteliuose.

3

Auginti tabakas savo reikalams leidžiama tik savo nuolatinėje gyvenamoje vietoje, savo vedamame ūkyje.

Auginamo savo reikalams tabako turi būti ne daugiau kaip 50 augmenų, kurie susodinami viename sklype, nesumaišyti su kitais augalais.

(PASTABA: augmenų leidžiama pasodinti iki 40 m² žemės ploto. V. Ž. Nr. 534, eilės 3708. A. M.).

2. *Registracijos liudijimai*

4

Tabako augintojai turi kas metai ligi birželio 30 d. paduoti apskrities akcizo revizoriui pareiškimą, kad nori gauti registracijos liudijimą.

1934 metams pareiškimai paduodami ligi šių metų rugsėjo 1 dienos.

5

Tabako augintojas pareiškime nurodo:

- 1) vardą, pavardę ir gyvenamąją vietą,
- 2) plantacijos vietą ir plotą,
- 3) pasodinto tabako rūšį (sėklą),
- 4) praeitų metų tabako likučio svorį ir rūšį (sėklą).

6

Tabako savo reikalams augintojas pareiškime, dviejuose egzemplioriuose, nurodo:

- 1) vardą, pavardę ir gyvenamąją vietą,
- 2) pasodinto tabako vietą ir tabako augmenų skaičių,
- 3) pasodinto tabako rūšį (sėklą).

7

Tabako augintojai, kurie nebelaiko plantacijų, bet turi praeitų metų tabako likutį, pareiškime dviejuose egzemplioriuose nurodo:

- 1) vardą, pavardę ir gyvenamąją vietą,
- 2) tabako likučio svorį ir rūšį (sėklą).

8

Apskrities akcizo revizorius, gavęs tabako augintojo pareiškimą, išduoda registracijos liudijimą.

Registracijos liudijimas yra trijų dalių: liudijimas, jo dublikatas ir šaknelė.

I liudijimą, jo dublikatą ir šaknelę įrašomos pareiškime nurodytos plantacijos ploto ir tabako likučio žinios, pažymint jas skaitmenimis ir žodžiais.

Apskrities akcizo revizorius savo reikalams tabaką auginančių pareiškimams ir jų žinioms veda atskirą sąrašą. Vienas pareiškimo egzempliorius paliekamas pas revizorių, o antras pažymėjus registracijos laiką ir revizoriui pasirašius jame, grąžinamas augintojui. Toks pareiškimas laikomas registracijos liudijimu.

10

Tabako augintojo, kuris nebelaiko plantacijos, bet praneša tabako likutį, pareiškimas dviejuose egzemplioriuose revizoriaus pažymimas atskirame sąraše, įregistruojamas, pasirašomas ir vienas egzempliorius grąžinamas jo padavėjui. Toks pareiškimas laikomas tabako likučio registracijos liudijimu.

11

Tabako augintojams plantacijose ir tiems, kurie turi tabako likučių, auginti tabakas savo reikalams draudžiama.

12

Akcizo valdininkui reikalaujant, registracijos liudijimas turi būti jam tuojau parodomas.

13

Tabako augintojų pareiškimai, augintojams išduodami plantacijų ar auginimo savo reikalams tabako registracijos liudijimai ir kiti augintojų tabako derliaus ar tabako likučių reikalais pareiškimai žyminiu mokesčiu neapmokami (Žym. mok. įst. 62 str.).

3. *Auginimo priežiūra*

14

Akcizo priežiūros valdininkai liepos ir rugpiūčio mėnesiais tikrina:

1) tabako plantacijas, ar atitinka nurodytoms žinioms, kurios įrašytos registracijos liudijime ir jo dublikate, ir

2) ar nėra neįregistruotos plantacijos.

Jeigu pasodintas tabakas neužauga ar sunyksta, apie tai akcizo priežiūros valdininkas pažymi registracijos liudijime ir jo dublikate.

15

Akcizo valdininkams patikrinus plantacijas, apskrities akcizo revizorius sudaro apskrities plantacijų sąrašą dviejuose egzemplioriuose — vieną jų su registracijos liudijimų dublikatais pristato Mokesčių Departamentui, antras paliekamas apskrities akcizo revizoriui.

4. *Tabako perleidimas*

16

Tabako augintojas žalią tabaką gali parduoti tik kitiems tabako augintojams. Tokį pardavimą ir pirkimą viršaitis ar seniūnas turi pažymėti pardavėjo ir pirkėjo tabako plantacijų registracijų liudijimuose, o pardavėjas privalo tuoju pranešti raštu apskrities akcizo revizoriui.

17

Tabako augintojas džiovintą tabaką gali parduoti tabako fabrikams, tabako didmeniniams sandėliams, tabako ekstrakto gamykloms arba išvežti į užsienį.

Kitiems, nenurodytiems šiame straipsnyje asmenims džiovintas tabakas pardavinėti, perleisti ar pačiam pagaminti iš to tabako dirbinius pardavinėjimui ar perleidimui draudžiama.

18

Auginamas savo reikalams tabakas ir iš jo pagamintas rūkomasis tabakas parduoti ar perleisti draudžiama.

5. *Tabako sudorojimas*

19

Surinkus ir išdžiovinus plantacijos tabako derlių, augintojas turi pranešti raštu apskrities akcizo revizoriui išdžiovinto tabako svorį.

20

Akcizo valdininkai išdžiovinto tabako svorio pareiškimą patikrina vietoje ir rastąjį tabako svorį pažymi registracijos liudijime ir plantacijų sąrašė.

21

Iš tabako plantacijos sandėlio džiovintas tabakas gabenamas akcizo valdininko, ar viršaičio, ar burmistro išduotais akcizo važtaraščiais.

Akcizo važtaraščio dublikatas lieka prie registracijos liudijimo.

22

Jeigu žalias tabakas nebūtų nuimamas nuo dirvos, tai jį turi tabako augintojas sunaikinti akcizo valdininko ir dviejų kviestinių priežiūroje.

23

Tabako savo reikalams augintojų neliečia tabako sudorojimo ir suvartojimo atskaitomybė.

Tabakui auginti taisyklių pakeitimas

(Vyr. Žin. Nr. 452, eil. 3156, Nr. 480, eil. 3365).

Tabakui auginti taisyklės pakeičiamos taip—
2

Auginti tabakas plantacijose leidžiama kaime ir Marijampolės aps. Kalvarijos mieste. Savo reikalams auginti tabakas leidžiama tik kaime.

Žemės ūkio akademijos ir kitų mokslo ir mokymo įstaigų, selekcijos stočių, bandomųjų ir parodomųjų laukų tabako plantacijos galima laikyti miestuose ir miesteliuose.

XV. Baudžiamieji nuostatai

(Vyr. Žin. Nr. 436, eil. 3042)

*Tabako dirbinių akcizo nuostatų peržengimo
baudimas*

603

Tabako augintojas, kuris nusikalto:

1) auginęs tabaką, nepadavęs nustatytojo pareiškimo,

2) paduotame tabakui auginti pareiškime nurodęs tabako plantacijos plotą mažesnę, negu iš tikrųjų yra, tas yra baudžiamas
bauda ligi 250 litų.

604

Tabako augintojas, kuris nusikalto perleidęs lapinio tabako tam, kam įstatymu jis neturėjo teisės perleisti, yra baudžiamas
bauda lig 250 litų.

Be to kaltininkas sumoka skriaudos dvigubą to tabako akcizo sumą, nustatytą rūkomojo tabako „a“ rūšies akcizo tarifu.

605

Tabako didmeninio sandėlio laikytojas, kuris nusikalto perleidęs lapinio tabako tam, kam įstatymu jis neturėjo teisės perleisti, yra baudžiamas

bauda ligi 1000 litų.

Be to, kaltininkas sumoka skriaudos dešimteriopą to lapinio tabako akcizą, nustatytą rūkomojo „a“ rūšies akcizo tarifu.

606

Kas nusikalto:

1) išleidęs iš tabako fabriko lapinio tabako be nustatytojo leidimo,

2) neįrašęs į pajamas priimtą į tabako fabriką lapinį tabaką,
tas yra baudžiamas

bauda ligi 2500 litų.

Be to, kaltininkas sumoka skriaudos:

1) už išleistą ar neįrašytą užsieninį lapinį tabaką — dešimteriopą to tabako akcizą, nustatytą rūkomojo tabako aukščiausios „a“ rūšies akcizo tarifu,

2) už išleistą ar neįrašytą vietinį tabaką — dešimteriopą to tabako akcizą, nustatytą rūkomojo tabako „a“ rūšies akcizo tarifu.

607

Kas nusikalto slaptai gaminęs pardavinėti tabako dirbinius iš neapmokėto akcizu arba mui-

tu lapinio ar rūkomojo tabako, tas yra baudžiamas

bauda ligi 2500 litų.

Be to, kaltininkas sumoka skriaudos:

1) jei dirbiniai buvo gaminami iš užsienio tabako — dešimteriopą tų dirbinių akcizą, nustatytą aukščiausiomis tų dirbinių akcizo normomis,

2) jei dirbiniai buvo gaminami iš vietinio tabako — dešimteriopą tų dirbinių akcizą, nustatytą rūkomojo tabako „a“ rūšies akcizo tarifu.

Tabako dirbiniai laikomi slaptaigamintais, jeigu jie buvo gaminami be nustatytojo leidimo.

608

Kas nusikalto gaminęs savo reikalamis tabako dirbinius iš neapmokėto akcizu arba muitu lapinio ar rūkomojo tabako, tas yra baudžiamas
bauda ligi 250 litų.

Be to, kaltininkas sumoka skriaudos:

1) jei dirbiniai buvo gaminami iš užsienio tabako — dešimteriopą tų dirbinių akcizą, nustatytą rūkomojo tabako aukščiausiosios „A“ rūšies akcizo tarifu,

2) jei dirbiniai buvo gaminami iš vietinio tabako — dešimteriopą tų dirbinių akcizą, nustatytą rūkomojo tabako „a“ rūšies akcizo tarifu.

609

Kas nusikalto slaptaigaminti pardavinėti tabako dirbinius iš apmokėto akcizu rūkomojo tabako, tas yra baudžiamas

bauda ligi 500 litų.

Tabako dirbiniai laikomi slapta pagaminti, jeigu jie buvo gaminami be nustatytojo leidimo.

610

Kas nusikalto išleidęs iš leisto tabako fabriko neapmokėtus akcizu tabako dirbinius, tas yra baudžiamas

paprastuoju kalėjim nuo dvejų mėnesių ligi vieno metų.

Be to, kaltininkas sumoka skriaudos dešimteriopą tų dirbinių akcizą, nustatytą aukščiausiomis tų dirbinių akcizo normomis.

611

Vietinio lapinio tabako fabriko laikytojas, kuris nusikalto laikęs, neturėdamas teisės, tabako fabrike užsieninį lapinį tabaką, yra baudžiamas

bauda nuo 100 ligi 1000 litų.

Be to, kaltininkas sumoka skriaudos dešimteriopą to tabako akcizą, nustatytą rūkomojo tabako aukščiausiosios „A“ rūšies akcizo tarifu.

612

Kas nusikalto pardavinėjęs neapmokėtus akcizu tabako dirbinius, arba laikęs tokius dirbinius parduotuvėje, tas yra baudžiamas

bauda ligi 2500 litų.

Be to, kaltininkas sumoka skriaudos dešimteriopą tų dirbinių akcizą, nustatytą aukščiausiomis tų dirbinių akcizo normomis.

613

Kas nusikalto pardavinėjęs tabako dirbinius brangiau negu akcizo tarifų įstatyme nustatyta, tas yra baudžiamas
bauda ligi 500 litų.

Be to, kaltininkas sumoka skriaudos trigubą parduotų tabako dirbinių akcizą, skaitant jį tokia norma, kuri atatinka gautą už parduotus tabako dirbinius kainą.

Rasti pas kaltininką tos pat rūšies ir markės kaip parduotieji, tabako dirbiniai, konfiskuojami.

614

Kas nusikalto peržengęs kurį kitą tabako dirbinių akcizo nustatytą, tas yra baudžiamas
bauda ligi 500 litų.

84

Marijampolės Petro Kriaučiūno
viešoji biblioteka

000192599

Kaina Lt. 2.

1.5

K633.721
T9-02